

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 473 del 20/3 al 2/4 de 2019 2,5 €

Qui controla el passeig de Gràcia?

L'artèria barcelonina concentra una de les operacions immobiliàries i especulatives més importants dels últims anys, amb el gallec Amancio Ortega com a principal inversor

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPOÏT LEGAL: B 16982-2016

cc

by

nc

nd

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?

A fons

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Laia Mas i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Carla Mallof

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Olivan

Edició

Jesús Rodríguez

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Coordinació País Valencià

Ester Fayos

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Talaios Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucion@directa.cat

PORTADA: MERCÈ M. TARRÉS / VALENTINTADA

La Directa enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

A FONS

4-11

Amos del passeig de Gràcia
Una investigació de Rafa Burgos radiografia de qui són els edificis del passeig de Gràcia de Barcelona, epicentre d'una batalla entre l'alta burgesia i les elits globals. Un tast del llibre que l'autor ha fet amb Pol·len Edicions i que aviat trobareu a les llibreries. Portada de Mercè M. Tarrés i gràfics d'Andreu Blanch i Pau Fabregat. Fotos de Víctor Serri.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Dave Randall
El músic i activista conversa amb Nando Server, mentre li fa fotos Víctor Serri. Al llarg de la seva carrera professional al costat de figures com Sinead O'Connor i Dido, ha fet compatible la música amb la solidaritat amb Sud-àfrica i Palestina.

IMPRESSIONS

16-18

Solidaritat o colonialisme?
Txus Blanco i Daniela Ortiz debaten el rerefons de la cooperació internacional. Il·lustració Felipe de San Pedro.

CRUÏLLA

19-21

40 anys de lluita per l'FM
Enguany es compleix el vintè aniversari de la valenciana Ràdio Malva, però ja en són quaranta des dels inicis de les ràdios lliures als Països Catalans. Un reportatge de Tere Albero i Ester Fayos, amb fotografies de Lucas Guerra.

RODA EL MÓN

22-26

Pedalant per la llibertat
L'ús de la bicicleta als carrers de Tunis és un element més de l'etapa postrevolució. Un reportatge d'Andrés G. Nandín.

Aparença i realitat a l'Àràbia Saudita
Marc Almodóvar relata la venjança repressiva contra les dones activistes.

La UE i el mandarinat corporatiu
L'anàlisi internacional d'Àlex Guillamón.

EXPRESSIONS

27-31

Quan l'art és un refugi
Experiències artístiques que ajuden persones desplaçades, migrants i refugiades. Reportatge de Marta Molas.

Carretera i gos
El relat literari d'Olga Codina amb il·lustració de Cristina Cortés.

Ressenyes de música i llibres
C. Masià, À. Romaguera i A. Alexandre.

INDIRECTA

32

Entrevista a Sitapha Savané
Àlex Romaguera parla amb l'exjugador de bàsquet del Joventut de Badalona, el CB Gran Canaria i l'Estudiantes sobre el negoci de l'esport, el posicionament polític de l'esportista, el racisme i el feminisme. Amb fotografia de Sergio Enríquez-Nistal.

Més que mil paraules

VÍCTOR SERRI | L'associació Ex-Menas va reunir el 16 de març unes 300 persones a la plaça de Sant Jaume de Barcelona per denunciar els atacs a menors migrants. "Venim a denunciar el racisme, la persecució i l'odi que viuen els nostres germans menors", van verbalitzar des de la megafonia, en referència a les agressions a Castellsdefels i Canet de Mar.

Comunitat Directacoop

Periodisme sí, festa també

Paula R. Zapata | @La_Directa

El dissabte 4 de maig la DIRECTA celebra el seu tretzè aniversari a l'Ateneu de Nou Barris, que des de fa diverses temporades és l'espai que acull aquest dia tan especial. Tot i que ja fa anys que fem anys i que els celebrem, sempre és un repte organitzar una vetllada que agradi i representi a tothom. Enguany teníem clares dues coses: que volíem començar d'hora amb una proposta apta per a famílies i les més menudes i que volíem omplir l'escenari majoritàriament de dones.

Així doncs, el bar obrirà les portes a dos quarts de sis amb l'*Anequeta Gorda*, de la companyia barcelonina Mitja i Mitjoneta, que ens presentarà l'adaptació que han fet partint d'un conte tradicional per tal de combatre la gordofòbia entre les criatures. Paral·lelament, les companyes d'Arts Can Batlló donaran color al carrer de l'Ateneu amb un taller de serigrafia per a qui s'animi a estampar samarretes, bosses o qualsevol teixit. A les vuit del vespre gaudirem en el mateix espai de l'espectacular directe de Bravas, un combo de les raperes i traperes Lil Russia, Queralt Lahoz, Indee Styia i El

Tornado i Aiala. Per tancar les actuacions gratuïtes del bar i animar l'ambient amb la percussió i el moviment, la batucada transfeminista del Poble-sec Somsó ens oferirà un intens tast dels seus ritmes.

A quarts de deu obrirem les portes de la sala gran per començar a omplir l'espai on tindrà lloc el concert de Maruja Limón, banda barcelonina de flamenc-fusió que ens presentarà el seu recent treball *Más de ti*. I tot seguit, des d'Almussafes (Ribera Baixa), la rapera Tesa ens presentarà el seu nou àlbum *Rural*, un crit en defensa de la terra, la llengua, el feminisme i la festa. Per tancar la nit, el DJ Jahzzman ens farà *perrear* amb els seus grans temes de reggaeton, dancehall i trap.

Les entrades ja estan a la venda al web de l'Ateneu de Nou Barris, amb preu reduït per a persones sòcies i subscriptores. Per demanar el codi de descompte, només cal que envieu un correu a subscripcions@directa.cat. Les que no tingueu possibilitat de gestionar-ho a través del web, podeu passar per redacció a comprar-les. Us esperem el 4 de maig per celebrar plegades que la DIRECTA segueix al peu del canó!

L'espina

/ MARC VERS

UNA ELIT, **ABANS I ARA**

L'interès a l'hora d'invertir en el passeig de Gràcia de Barcelona ha fet que s'arribin a pagar 30.000 euros pel metre quadrat d'un local comercial, i ha esdevingut el quilòmetre zero d'una cursa especulativa entre l'alta burgesia autòctona i els taurons financers globals

Rafa Burgos | @rafaburgosbcn

“Els meus fills vendran a pams el que jo compro a *mojadas* [mesura que corresponia a gairebé 50 hectàrees]”. Així de clar s'expressava a mitjan segle XIX un especulador barceloní en veure el potencial dels terrenys que envoltaven la ciutat de Barcelona i que es transformarien en l'actual Eixample. Aquesta visió elitista de la ciutat no ha variat gens amb el pas dels anys. De fet, el passeig de Gràcia ha esdevingut un dels carrers amb el preu més elevat dels lloguers comercials (superat només pel Portal de l'Àngel, que ostenta la posició capdavantera del rànquing de tot l'Estat espanyol) i on fer-se un lloc significa haver d'esperar anys fins a aconseguir-ho; repte que coneixen prou bé les grans firmes de luxe internacionals que hi aspiren exercici rere exercici.

Els primers que van aprofitar les enormes possibilitats de fer negoci no podien ser pas altres que els cognoms més il·lustres de la societat barcelonina d'ara fa dos segles. En un principi molts van dubtar a l'hora de traslladar-s'hi a viure, ja que els carrers encara no estaven asfaltats i la manca de serveis bàsics com l'aigua corrent no ajudava. D'aquí que els capdavaners fossin titllats de “protomàrtirs de l'Eixample”.

Quan algun propietari es veia obligat a vendre terrenys per problemes de liquiditat, allà es presentaven els industrials i empresaris més respectats, com ara Antonio López (marquès de Comillas), Josep Ferrer-Vidal o l'inversor madrileny José de Salamanca y Mayol (marquès de Salamanca). Aquest seria el cas de Jaume Safont, qui es va veure forçat a desfer-se d'unes quantes *mojadas* l'any 1852, molt abans d'aprovar-se el projecte urbanístic de l'enginyer Ildefons Cerdà. Allà hi eren tots els industrials catalans per treure'n benefici, però no només. A banda del marquès de Salamanca, també van veure oportunitats de negoci altres inversors madrilenys, com ara l'asseguradora La Peninsular Compañía Española de Seguros Mutuos sobre la Vida, la qual es va sumar a la febre especuladora amb una manera de fer que ens recorda que els procediments no han canviat tant malgrat el pas del temps. I és que el seu director no era pas un altre que Pascual Madoz, exministre d'Hisenda i un dels més actius a l'hora d'aconseguir l'enderrocament de les muralles barcelonines que permetrien la urbanització de tota la zona extramurs de la ciutat antiga. Un predecessor del que ara anomenariem *portes giratòries*.

La burgesia s'estima el totxo

Els Goytisolo, Samà, Arnús o Fabra i Puig van donar pas a nous inversors que han vist en aquesta via una

Els Goytisolo, Samà, Arnús o Fabra i Puig han donat pas a noves inversions, algunes de les quals d'àmbit internacional

L'any 2012 Amancio Ortega va pagar 86 milions d'euros pel local on hi ha la seu d'Apple, a tocar de plaça Catalunya

oportunitat d'or. Saben que és un dels carrers on els locals comercials (o els habitatges) difícilment perdran valor. A més, i des del posicionament de Barcelona com a ciutat turística de primer nivell després de la celebració dels Jocs Olímpics de 1992, els hotels de luxe i les boutiques més prestigioses del món han aconseguit crear una mena de sinèrgies que es retroalimenten. Tot plegat, aprofitant un envejable patrimoni artístic format per obres dels arquitectes més prestigiosos: Josep Puig i Cadafalch, Lluís Domènech i Montaner o Antoni Gaudí. Aquest fet encara singularitza més l'avinguda, sobretot si la comparem amb altres eixos del luxe com la Cinquena Avinguda de Nova York o la Causeway Bay de Hong Kong.

Entre els principals inversors catalans que tenen propietats al passeig de Gràcia trobem alguns dels cognoms amb més pedigrí (i, alhora, més discrets). Hi són, per exemple, la família Serra Ferré (Catalana Occidente); algun membre de la família Valls Taberner (enriquida amb el cotó i, posteriorment, al capdavant del Banco Popular) o dels Puig (perfumistes); els Rubiralta Giralt (propietaris del fabricant de material mèdic Werfen); Pere Carbó, Josep Botet i Silvio Elías (fundadors dels supermercats Caprabo que vehiculen les seves inversions immobiliàries a través de la societat Caboel); Josep Lluís Nuñez Navarro (fill de l'expresident del Barça); els germans Jorge i Antonio Gallardo (propietaris de la farmacèutica Almirall); Isak Andic (Mango); els Bernat (propietaris de la gaudiniana Casa Batlló) o els Juncadella (fills de l'escriptora Mercedes Salisachs).

El passeig d'Amancio

Si la discreció és una característica que sempre ha acompanyat la burgesia catalana, no és menys cert que l'empresari gallec Amancio Ortega ha intentat seguir la mateixa filosofia. No obstant això, el fet de comptar amb una de les fortunes més importants del món -amb l'imperi Inditex com a estendard- suposa que cadascuna de les seves incursions al passeig sigui objecte d'anàlisi per part d'importants economistes.

El seu braç immobiliari, que cada cop té menys a envejar al negoci del tèxtil, s'anomena Pontegadea Inversiones. Des d'aquesta societat ha dut a terme totes les seves adquisicions al passeig de Gràcia. Una de les més curioses (sobretot perquè és el símbol de tota una època: l'esclat de la bombolla immobiliària de 2008) correspon al número 1, l'antiga seu del Banesto. Primer compraria el local comercial, ocupat per la multinacional Apple, després d'abonar 86 milions d'euros l'any 2012. La resta de la finca arribaria mesos més tard (on ha acabat obrint un hotel la cadena Iberostar). Va pagar 44 milions. L'espera va ser conseqüència de l'esclat de la bombolla. Les titularitats se succeïen i anaven fent fallida fins que acabaria en mans del banc dolent o Sareb (societat de gestions d'actius procedents de la reestructuració bancària). És llavors quan apareix Amancio Ortega, que va aconseguir un 33% de descompte respecte al preu de la hipoteca signada pels darrers amos de l'immoble amb Bancaixa i el Banc de València, ambdós ja desapareguts.

Amb el número 1 de l'artèria comercial a les seves mans es consolidava el procés d'adquisicions que venia covant-se des de feia anys, com si es tractés d'una partida del joc del Monopoly. El 2007 Ortega comprava la seu ➤

» del Banc Santander a Catalunya, situada al número 5 del passeig. També el número 93, on es troba la botiga de luxe Santa Eulàlia, i el 56. Al gratacel del número 16 faria reformes per construir-hi apartaments de luxe, i el local es va quedar en propietat de Zara.

Els fons estrangers també hi juguen

Tot i ser el fundador d'Inditex qui més propietats té al passeig de Gràcia, el capital internacional no és aliè al seu atractiu. Així, algunes famílies andorranes que han fet de Barcelona la seva ciutat de residència són conscients que d'una manera o altra hi han de ser. L'empresària Maria Reig, al capdavant de l'hotel de luxe Mandarin Oriental -un establiment que durant anys ha contractat els serveis de seguretat de l'empresa Check and In, societat creada per Francisco Álvarez i Jesús Alfredo Gutiérrez Argüelles, policies de Barcelona condemnats per l'intent de segrest del ciutadà basc José María Larratxea Goñi en el marc de les actuacions del terrorisme d'estat dels GAL-, n'és potser la cara més visible. Reig és accionista del banc Crèdit Andorrà. El sector compta amb altres destacats membres que també han posat en la diana inversora el passeig de Gràcia. Així, un dels propietaris d'Andbank, Jordi Cerqueda, hi viu, a banda de ser propietari de la planta noble del modernista Palau Malagrida (número 27) o de tota la Casa Bonaventura Ferrer, al·trament anomenada El Palauet, situada als Jardins de Gràcia. Tot plegat ho gestiona a través de la societat d'inversió familiar Andosins Capital. Curiosament, la seu d'Andbank es troba en aquesta artèria barcelonina. La seva venda (per part de l'altra família accionista del banc: els Ribas Reig) va ser una de les operacions immobiliàries més destacades de 2016. El Grup Peralada (encapçalat per l'empresari de casinos Artur Suqué, qui fou investigat per haver desviat diners que haurien servit per finançar CDC, el partit de l'expresident Jordi Pujol) es feia amb ella després d'abonar 50 milions d'euros.

Més enllà d'Andorra, l'entrada de capital estranger ha estat una constant, sobretot a partir de 2008, quan tot just esclatava la bombolla immobiliària. Els fons d'inversió (també coneguts com a fons voltors) van veure-hi una gran oportunitat. La idea inicial era adquirir edificis sencers per fer-hi hotels de luxe, però, arran de la moratòria hotelera aprovada per l'Ajuntament encapçalat per l'alcaldessa Ada Colau, s'acabarien adaptant sense cap mena problema. Transformaven les finques en pisos de luxe a uns preus que no tenen res a envejar als que es paguen en ciutats com Londres o Nova York.

L'antiga seu del Deutsche Bank, a la cruïlla amb l'avinguda Diagonal, es va vendre al fons KKH Property Investors -que té la seu a Luxemburg- en no poder-se dur a terme el projecte d'un hotel de la cadena Four Seasons. El fons pagava 90 milions el 2014 i ha destinat gairebé la mateixa quantitat a reformar-lo i ubicar-hi 34 pisos de luxe, que es comercialitzen a partir de quatre milions d'euros cadascun. Molt a prop, al número 105, té la seu el Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya. L'exconseller d'Economia Andreu Mas-Colell va voler fer caixa el 2015 per mirar de quadrar els comptes. Un fons israelià, sota el nom de Nadlan Bcn SA, s'hi va interessar fins al punt que arribaria a fer un avançament de capital que ha acabat perdent en entrar en vigor la moratòria hotelera aprovada pel consistori. L'intermediari de l'operació, l'expresident del Barça Joan Laporta, està intentant recuperar els diners per via judicial. El govern català també és propietari de l'edifici on es troba la Borsa de Barcelona (situat al número 19), i provaria de tirar endavant una operació semblant que, novament, s'acabaria frustrant -en aquest cas per la vigència del contracte de lloguer amb el parquet barceloní, que no expira fins al 2030.

Val a dir, però, que els locals comercials són els actius més demandats. El preu del metre quadrat en propietat oscil·la entre els 25.000 i els 30.000 euros. Així, l'any 2016 el fons canadenc BMO Real Estate Partners pagava 45 milions d'euros per l'espai que fins llavors pertanyia a la firma gallega Adolfo Domínguez (al número 32). Un cop seu, va dividir-lo en dos per treure'n més rendibili-

tat. Un altre fons també amb capital canadenc, Tander Inversiones, adquiria el número 15. Hi té una botiga el Barça, gestionada per Nike, que ha d'abonar-li prop de 70.000 euros al mes pel lloguer.

Porcs i diamants

Un carrer que ha esdevingut sinònim de luxe té uns orígens, en canvi, poc glamurosos. A principis del segle XIX, el rei borbó Ferran VII concedia un permís al llavors capità general de Catalunya, Pedro de Villacampa, perquè embellís aquest senzill viarany que connectava la ciutat de Barcelona amb la Vila de Gràcia. La idea era posar bancs i plantar-hi arbres. El projecte de l'Eixample no arribaria fins dècades més tard. Per aconseguir el pressupost necessari es va taxar amb vint rals de velló cada porc que se sacrificava a la ciutat. El vincle porcí amb el passeig va tenir alguna curiosa rèplica moltes dècades després. Així, la botiga d'embotits Cárnicas González obria l'any 1994 un punt de venda al número 97 (on actualment es troba la firma de sabates de luxe Christian Louboutin); un tipus de comerç que, en l'actualitat, seria impensable.

D'altra banda, una de les famílies més acabalades de Catalunya que també ha invertit al passeig està relacionada amb la indústria porcina i avícola. Són els Vall Pla, originaris de les comarques de Lleida. Així, i a través de la societat Auris 4 Investments, es van fer d'una tacada amb tots els locals de la finca situada al número 99 (a banda del situat al número 103, fins fa poc ocupat per Bankia). Entre el 2008 i el 2012 se n'anirien desfent. El primer, on es troba la firma Montblanc, el venien per 13 milions d'euros; el segon, ja al cantó del carrer del Rosselló, per 7 milions; i, el tercer, antiga

Les seus bancàries han anat deixant pas a les firmes de luxe arran de l'arribada d'un turisme d'alt poder adquisitiu

Els apartaments de luxe es venen a uns preus que no tenen res a envejar als que es paguen a Londres o Nova York

seu de la joieria Rabat, per 12 milions (pagats, curiosament, pel matrimoni de joiers Tous, on van obrir una nova botiga de la firma). Es dona la circumstància que aquest darrer local va ser objecte d'un escorcoll l'any 2012 per part dels Mossos d'Esquadra, en el marc de l'operació anomenada Macedònia (un presumpte cas de connivència entre cossos policials i narcotraficants).

Entre la llista de clients de la joieria Rabat hi havia l'empresari portuari condemnat per narcotràfic José Mestre. Aquest personatge arribaria a invertir en la immobiliària Aisa quan al capdavant hi havia l'advocat Genís Marfà Pons, qui va acabar sent jutjat per estafa en relació amb l'impagament d'un deute (a banda d'haver compartit despatx, anys abans, amb l'advocat condemnat per suborn Josep Piqué Vidal). Una inversió, la d'Aisa, que acabaria sent ruïnosa. Entre les seves adquisicions estrella hi havia la finca del passeig de Gràcia corresponent al número 30. En l'actualitat s'hi està enllestint una promoció d'habitatges de luxe (a 15.000 euros el metre quadrat) en passar a ser propietat del fons d'inversió Twin Peaks Capital. El local ara és propietat d'Amancio Ortega, després d'abonar 52 milions d'euros l'any 2007 (o 26.000 euros per metre quadrat). Hi va obrir un Zara Home.

Bancs, espies i tràfic d'armes

Una altra característica del passeig és el canvi d'actors al llarg dels anys. Si bé a la dècada dels 50 i 60 del segle XX s'hi van establir entitats bancàries, aquestes anirien reculant arran de la pressió provocada per un turisme d'alt poder adquisitiu que començava a visitar la ciutat a partir dels Jocs Olímpics. La històrica seu del Banc Sabadell situada al número 36 passava a mans del

Els diners per adquirir un lot d'oficines del BBVA provenien de comissions per la venda d'armes a Angola

L'antiga seu de Nova Caixa Galicia va passar a mans del farmacèutic Antoni Vila Casas per fer-hi apartaments de luxe

propietari de Mango, Isak Andic, després d'abonar més de 50 milions l'any 2010. Un altre dels grans, el Banc Santander, venia la seva seu central a Catalunya i passava a ser-ne llogater. Es troba al número 5 i fou Amancio Ortega, tal com dèiem al començament, qui es feia amb ella després d'oferir 65 milions l'any 2007.

El BBVA, per la seva banda, seguí el mateix exemple en desprendre's de la seva oficina ubicada al número 25. Passaria a mans de Tree Inversiones Inmobiliarias (una societat que acabaria absorbida per Merlin Properties el 2014). Es dona la circumstància que el conseller delegat de Merlin, Ismael Clemente, fou investigat per la venda d'aquest lot d'oficines del BBVA, entre les quals hi havia la del passeig de Gràcia. El més sorprenent és que els diners invertits en la compra de totes elles podria tenir el seu origen en les comissions obtingudes per la venda d'armes a Angola en el conegut com a cas Defex (entre les involucrades en aquesta operació es troba Beatriz García Paesa, neboda de l'espia Francisco Paesa). Merlin Properties s'acabaria desfent d'aquest actiu barceloní un cop el fons d'inversió alemany GLL Real Estate Partners va pagar més de 31 milions d'euros el 2013.

A la via modernista també trobem el cas d'actius que van anar a parar a la Sareb. Nova Caixa Galicia (que acabaria integrada a Abanca l'any 2014) es desfeia de la finca situada el número 69. Passava a mans del farmacèutic i col·leccionista d'art Antoni Vila Casas, qui arribaria a un acord amb la família Soldevila per transformar-lo en 28 apartaments de luxe sota el nom de Majestic Residence Barcelona. El 2013 va pagar 20 milions d'euros per ell, transacció que no incloïa els locals comercials. ●

Comprar o llogar a cop de talonari

Els baixos comercials del passeig de Gràcia es lloguen per 260 euros el metre quadrat de mitjana. Un disputat local situat a la cantonada amb el carrer del Consell de Cent es va vendre per 12,5 milions d'euros

R. B. | @rafaburgosbcn

És una lluita constant. Ser-hi o no. Fons d'inversió internacionals o socimis (societats immobiliàries que compten amb avantatges fiscals, com ara no pagar l'impost de societats o estar gairebé exemptes del de transmissions patrimonials) han posicionat el passeig de Gràcia entre els eixos comercials més llatiners del món a l'hora de comprar o llogar un actiu (bé siguin locals comercials o habitatges de luxe). Avui dia, l'avinguda barcelonina compta amb un total de 132 edificis. La majoria, un 97%, són de titularitat privada. D'aquests, prop del 70% tenen un únic propietari. La resta, en canvi, acostumen a estar segregats entre la part destinada als comerços i la d'oficines o habitatges. Al passeig hi ha un total de 894 pisos i 186 locals, segons un estudi de la consultora immobiliària Jones Lang LaSalle. Per tant, sovint trobem diferents titularitats en una mateixa finca. I la importància dels baixos és vital, fet que queda patent arran de les milio-nàries transaccions que es duen a terme a la cèntrica avinguda. De fet, el preu de venda d'un local comercial acostuma a duplicar el de tota la resta de la finca.

Les xifres que mouen els operadors produeixen vertigen; encara més si te-nim en compte que el passeig de Gràcia no és el carrer amb els lloguers comercials més alts de Barcelona. Aquesta posi-ció l'ocupa el Portal de l'Àngel, que pre-sumeix de comptar amb els més elevats de tot l'Estat espanyol. Així, l'any 2018 obrir una botiga en aquesta via del ca-rismàtic termòmetre significava estar en disposició de pagar 280 euros al mes per cada metre quadrat de local comercial. Mentrestant, a l'artèria modernista les rendes van arribar als 260 euros per metre quadrat. En ambdós casos, molt per sobre del que es pagava l'any passat al carrer Serrano de Madrid, però allunyat encara de les quantitats que s'abonen a París, Nova York o Hong Kong (on l'avinguda Causeway Bay supera el llin-dar dels 2.000 euros). No obstant això, sorprèn el dinamisme dels carrers de Barcelona en situar les seves rendes mensuals per sobre de ciutats com Moscou, Toronto, Dubai o Singapur.

Hi ha casos força simptomàtics d'aques-ta febre inversora. Un exemple és el local situat als baixos del número 44, que fa can-tonada amb el carrer del Consell de Cent i que actualment està ocupat per la firma G-Star Raw. Es va vendre per 12,5 milions d'euros l'any 2014 (és a dir, 28.000 €/m²). La compradora va ser la família Roviralta Giral (en tenen un altre al número 103, pel qual van pagar al voltant de 15 milions). Un negoci rodó per als antics amos, ja que l'havien adquirit per 3 milions l'any 1997 a través d'una societat anomenada Diagonal Numància. En formaven part di-versos membres de la direcció de l'audito-ra nord-americana Arthur Andersen, que

faria fallida el 2002 arran de l'escàndol de l'energètica Enron. Entre ells es troba-ven dos consellers de l'andorrà AndBank o Manuel Brufau, actualment al capdavant d'Indra a Catalunya.

Un altre espai que va arribar a preus rècord van ser els baixos de la finca cor-responent al número 88, molt a prop de la Pedrera. La gestora nord-ameri-cana Invesco Asset Management paga-va 45 milions per l'actiu (25.000 €/m²). Originalment consistia en dos locals, però han acabat en un de sol, on s'està de lloguer la italiana Prada des de 2014 després d'anys d'espera per trobar una bona ubicació al passeig de Gràcia.

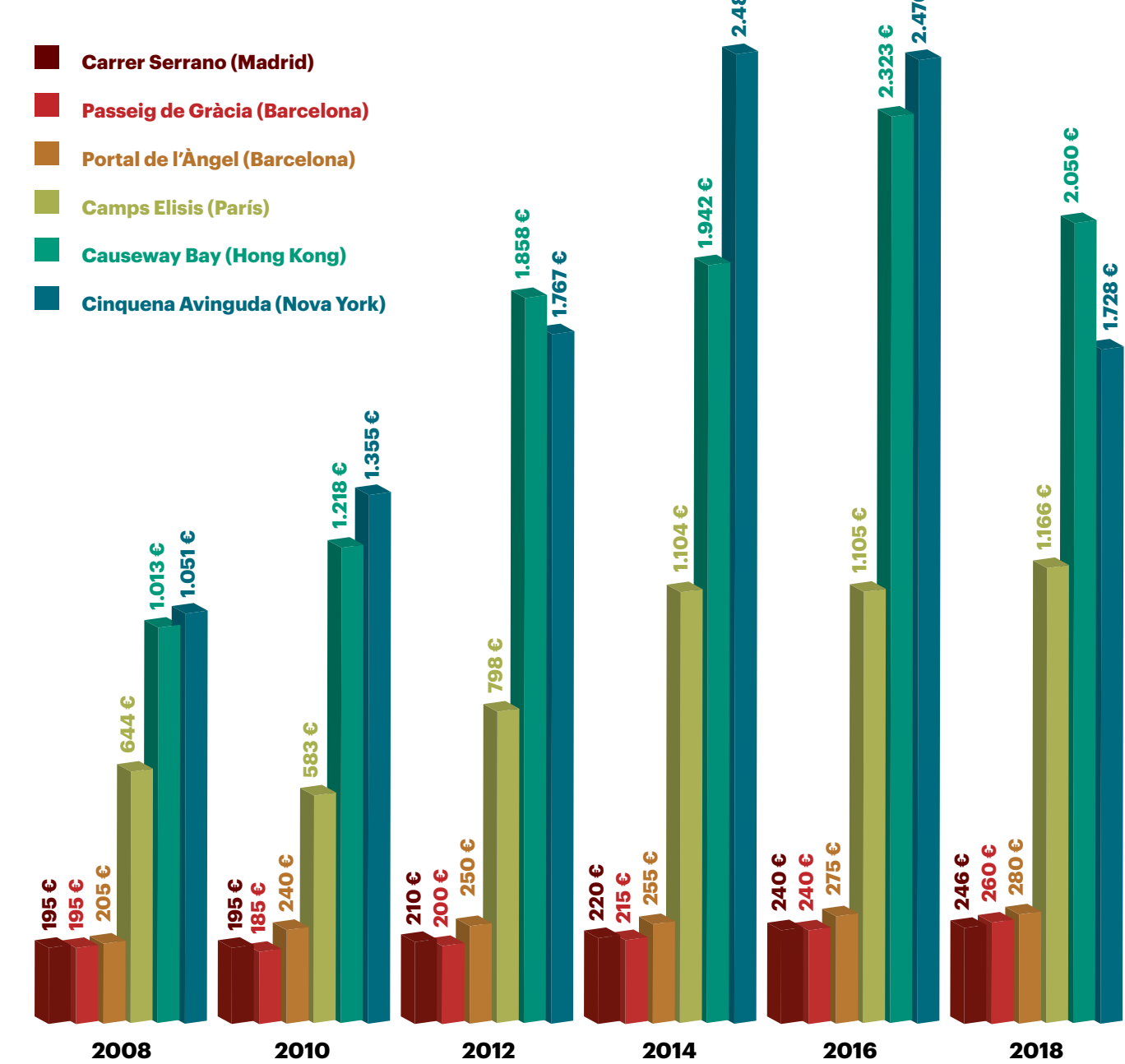
El que sorprèn és veure com des de l'escat de la bombolla immobiliària, l'any 2008, les rendes van experimentar un petit retrocés el 2010 per tornar a recu-perar-se a partir de 2012, quan la majoria de la ciutadania patia les conseqüències de la crisi de manera directa. De fet, la inauguració de boutiques de luxe al pas-seig de Gràcia va viure una època daura-da mentre el nombre de desnonaments no parava d'augmentar a la resta de la ciutat de Barcelona.

Els estudis de mercat també reflectei-xen com es distribueixen les grans firmes al llarg del passeig. Així, el tram baix pro-per a la plaça de Catalunya concentra les

grans marques de distribució o *fast fas-hion* (Zara, Uniqlo, H&M o Kiabi), men-tre el tram superior està ocupat per les firmes de luxe, sobretot entre els carrers de València i de Rosselló. Els operadors en són conscients. És per això que em-preses com BNP Paribas Real Estate o TC Group Solutions es dediquen a comptar la gent que hi passeja; dades clau per a les empreses a l'hora de decidir on ubi-car les seves botigues. L'any 2017 el pas-seig de Gràcia registrava un volum de 10.132 vianants per hora de mitjana i el Portal de l'Àngel s'enfilava fins a les 10.216. Ambdues dades se situen per sobre de la Gran Via madrilenya, Regent Street

Preu del lloguer d'un local comercial (cost mensual del m²)

FONT: Cushman & Wakefield / Ascana

Preu del metre quadrat d'un habitatge en propietat

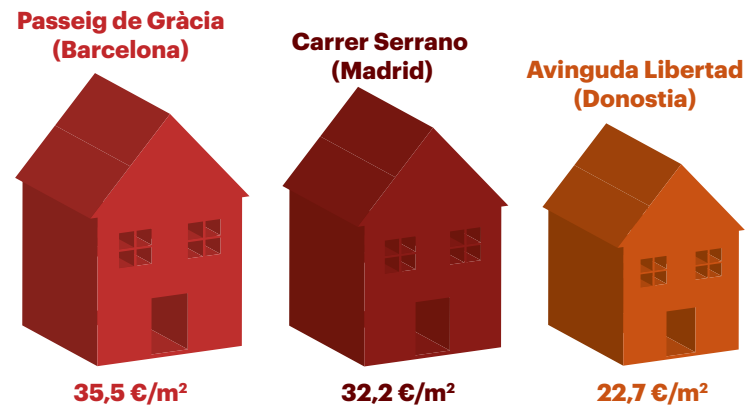
FONT: Atipika (2018)

/ PAU FABREGAT

Els habitatges de lloguer més cars de l'Estat espanyol

FONT: Tecnitasa (1r trimestre 2018)

a Londres o Corso Vittorio Emanuele II a Milà. En cap cas aquestes tres darreres superen el llindar de les 10.000 vianants. No obstant això, les barcelonines queden per sota de la madrilenya Preciados, la parisenca Champs-Élysées i, sobretot, la també londinenca Oxford Street (13.560 vianants l'hora).

Però no només aquestes dades de mo-bilitat ens donen una idea de la impor-tància del passeig de Gràcia. Si sumem la despesa del turisme que prové de fo-ra de la Unió Europea, els resultats són d'allò més esclaridors. Segons l'operador internacional Global Blue, especialitzat en la devolució directa de l'IVA a turistes, 3 de cada 10 euros del que gasten les vi-sitants extracomunitàries es fa al carrer

Al passeig de Gràcia de Barcelona hi ha un total de 894 pisos i 186 locals comercials

El lloguer mensual d'un pis de 150 metres quadrats a l'artèria barcelonina s'enfila fins als 5.325 euros

barceloní. A més, concentra -amb el barri de Salamanca de Madrid- el 42% de les vendes d'articles de luxe que es fan a tot l'Estat espanyol.

La febre dels pisos de luxe

En relació amb el mercat de l'habitatge o residencial, la promoció d'apartaments de luxe ha estat una constant al llarg dels dar-rers anys. La moratòria hotelera ha fet que el capital trobi una alternativa, sovint més rendible, amb la transformació de moltes finques en pisos d'alta gamma en lloc de fer-hi hotels de cinc estrelles. En aquest cas, el metre quadrat d'un habitatge en propie-tat oscil·la entre els 9.000 i els 13.000 euros, tot i que hi ha operacions en què s'han ar-ribat a pagar 16.500 euros. Les xifres són

similars a les d'Oxford Street (Londres) o la Cinquena Avinguda (Nova York).

Entre les transaccions més rellevants dels últims anys hi figuren un parell de pi-sos (ubicats als números 16 i 93, respecti-vament) que han superat totes les expecta-tives en depassar el llindar dels 10 milions d'euros. I, pel que fa al lloguer d'habitatges, el passeig de Gràcia apareixia com el car-rer més car de l'Estat espanyol a principis de 2018, segons un estudi de la taxadora Tecnitasa. El preu se situava en els 35,5 eu-ros el metre quadrat de mitjana, per sobre dels 32,2 euros del madrileny carrer de Serrano o els 22,7 euros de Donostia. Amb aquestes dades, el lloguer d'un pis de 150 metres quadrats a l'artèria barcelonina s'en-filaria fins als 5.325 euros mensuals. ●

Allotjament rural

Cuina sostenible amb productes de proximitat

Turisme gastronòmic actiu

Pou de Beca
ESPAI CULTURAL OBERT
ALLOTJAMENTS I AGROTURISME

Mas Pou de Beca, s/n
La Vall d'Alba (Castelló)
964 320 459
poudebeca@gmail.com
www.poudebeca.com

Dave Randall,

músic i activista

“Els conflictes polítics sovint tenen lloc a les pistes de ball”

Text: Nando Server | @NandoServer
Fotografia: Victor Serri | @_ittos_

La cançó “Free Nelson Mandela”, de The Special AKA, et va col·locar a la casella de sortida del teu viatge pel món de la música i la política. Què et va passar?

La meua carrera musical era anterior al meu interès en la política. Quan era adolescent tocava la guitarra i ajudava en la producció i la comercialització de discos. Acompanyava un grup de música -amb el qual treballava- a un festival, i un discjòquei va posar la cançó “Free Nelson Mandela”, de The Special AKA. Potser només tenia catorze anys i no tenia ni idea de qui era Nelson Mandela, però quan vaig escoltar la cançó i vaig veure la reacció de la gent, al final de la primera estrofa ja estava segur que Mandela havia de ser lliure. Això em va donar la convicció que la música té poder polític. D'altra banda, deu anys més tard, ens van convidar a fer una gira per la Sud-àfrica de Mandela en solidaritat amb la nova nació. Va ser una experiència increïble. També vam descobrir que la nostra gira estava publicitada per una important marca de tabac. Això em va fer veure que si vols entendre la relació entre la música, la política i l'economia has d'anar a buscar sota la superfície perquè hi ha moltes capes que s'han de mirar, i en qualsevol actuació hi ha diferents grups d'interès. Nosaltres hi anàvem per expressar la nostra solidaritat i els esponsors per introduir el seu tabac als sud-africans.

La música et condueix a unes determinades idees o una determinada ideologia política et porta a un tipus de música concret?

Nosaltres podem pensar que el punk o el folk estan de la banda de les classes populars; no obstant això, Theodor Adorno deia el contrari, que la música popular era utilitzada com a arma de *distracció* massiva i que només la música clàssica ens podia alliberar. No crec que això sigui veritat. Penso que la part més determinant del significat sociopolític d'un estil de música o d'una cançó és el context en el qual viu. Una cançó punk pot ser utilitzada per un grup feixista, i això era així a finals dels anys 70 a la Gran Bretanya, però quan es transforma el context, com ho va fer el moviment Rock Against Racism en el mateix període, el significat canvia i llavors tothom identifica el punk amb antiracisme i amb idees progressistes. Crec que el context és el fet principal i tothom pot influenciar tothom. No només els músics, els amants de la música també poden influenciar el context creant moviments i organitzacions polítiques.

Al teu llibre podem diferenciar dos mons: la música que reforça la comunitat i la música que apuntala la jerarquia. Quins trets característics defineixen aquestes dues concepcions?

La música forma part de la història de la humanitat des dels seus inicis. Quan les civilitzacions i les societats es van dividir en classes, la música va fer el mateix. Hi havia la música que formava part de les classes populars, que feien servir mentre treballaven o al final del dia per tancar la jornada, i la que consumia la gent més poderosa, mitjançant músics que actuaven per divertir-los, per millorar la seva imatge o per realitzar la seva agenda política. A l'antic Egipte, per exemple, feien servir un instrument format per dos pals d'entrecroc que utilitzaven per espantar els ocells de les collites i alhora per produir ritmes i ballar quan acabaven la jornada. Aquesta divisió avui encara existeix, tot i que no és tan diferenciada i enmig hi ha una escala

de grisos. És a dir, hi ha música per a les classes populars que ens estimula a ser consumidors passius de la cultura, a admirar els i les artistes més famosos. Històricament la música religiosa ens estimulava per venerar a Déu. Avui en dia els mitjans de comunicació més grans ens estimulen en aquest sentit i això crea un distanciament entre nosaltres, els amants de la música i la forma d'art en si mateix, ja que les estrelles de música són gent diferent, estan per sobre de nosaltres. A mi la música que m'agrada és la que ve de la comunitat i fomenta un sentit de comunitat. Un tipus de música que ens pertany a tothom i uns esdeveniments musicals que ens inclouen a tothom, on tots formem part d'aquell moment cultural. Penso que això apodera la gent i és el més interessant.

Quins punts tenen en comú els diferents moviments culturals i musicals de caràcter comunitari?

Els moviments musicals de caràcter comunitari neixen dels moviments socials, de la societat civil i molt sovint arran d'alguna necessitat. La música disco n'és un bon exemple. Aquest estil neix a finals dels anys 70 als Estats Units, en ciutats com Detroit i Chicago, on una part important de la població queda exclosa socialment pel racisme, l'homofòbia o la transfòbia. Allà es va decidir fer música per crear comunitat, per construir un sentiment de pertinença entre la gent que no hi tenia lloc en altres espais. Desgraciadament, aquesta música va néixer estigmatitzada per aquests prejudicis i tenia una connotació negativa per a molta gent. Tot i això, aquest fenomen torna a succeir cada vegada que la gent té la necessitat de trobar-se, de celebrar, de reivindicar-se. Va passar exactament el mateix al final del règim de Margaret Thatcher, al Regne Unit, quan hi va haver el boom de les *raves* o *free parties*, que van atraure molta gent dels barris de la classe obrera que les polítiques del govern havien fragmentat i empobrit.

La història del Carnestoltes que expliques reflecteix les innovacions i les estratègies de la gent per sobreposar-se a la censura i a la prohibició. La música, o la cultura en general, són ingovernables?

Sí, absolutament. Al llarg de la història i en cultures diferents hi ha nombrosos exemples. Els governs sempre intenten utilitzar la música que els pot beneficiar i a la vegada intenten suprimir aquella que no els agrada, aquella que té la capacitat d'exaltar o influenciar la inestabilitat social o aquella que pugui ser degenerativa. Jo diria que la cultura en general, i la música en particular, és una àrea políticament disputada, i aquest tipus de guerra per decidir el significat polític d'una classe de música encara continua. Els conflictes polítics moltes vegades tenen lloc a les pistes de ball i que es guanyin o es perdin depèn de qui tingui els millors temes. El pensador italià Gramsci va elaborar molt la idea de com les democràcies liberals intentaven convèncer les masses perquè seguíssin la classe governant, i posa èmfasi en la idea que la cultura és una eina molt important per establir aquest consens, per construir hegemonia. També reconeix que l'hegemonia no és mai completa i que sempre queden oportunitats per resistir i per subvertir certes coses.

La música també té la capacitat de connectar lluites socials i polítiques en diferents continents...

És molt curiós que els capítols dels quals no es parla tant com s'hauria de parlar als llibres d'història els pots

conèixer escoltant música. Un exemple interessant és el de Lord Kitchener. Aquest artista de Trinitat i Tobago venia bastants discos, i en la seva cançó “Birth of Ghana” celebrava el dia de la independència de Ghana, que es va aconseguir el 1957. És el meu cas personal, però gràcies a aquesta cançó vaig agafar consciència del tipus de moviment d’alliberació que hi va haver a Ghana, del tipus de moviment que era, perquè va ser una de les primeres nacions africanes que va fer fora els anglesos, i llavors a la resta de l’imperi britànic. Molts altres músics es van deixar inspirar per això. La música és un document molt important per explicar la història de la gent.

Els diferents sons musicals i les cançons que escoltem ofereixen al món valuoses pistes sobre les societats. Què en penses de l’actual? Què escoltem? O generalment i d’acord amb la teva investigació, amb quines temàtiques ens sentim més connectats? En general, si mirem com està muntat el món actualment, la gran majoria de la gent sent una sensació d’aïllament, de desil·lusió, de solitud, d’estar deslocalitzat de la seva pròpia vida, d’estar desconnectat de si mateix i de la gent. Jo interpreto tots aquests estats emocionals amb el que Karl Marx anomena alienació. La gran majoria de nosaltres ho experimentem i crec que la música és tan popular perquè ens dona un moment de repòs i de desconnexió. Al llibre parlo de les deu cançons més populars de tots els temps, d’aquelles que han generat més beneficis econòmics, i quasi totes descriuen això: solitud, pena, nostàlgia, queixa, temps remots... També és veritat, com diu Leonard Cohen, que la música en els seus millors moments ens recorda que les coses no han de ser com són i que poden millorar.

Quines estratègies ha seguit la indústria musical per absorbir els sons subversius? Quina és la línia que separa l’underground del mainstream? Hi ha certa relació amb el que parlàvem abans: el fet que una música surti de la comunitat no implica que sigui subversiva. Hi poden haver grups molt reaccionaris

que surtin de la base social. Però, en general, la música comunitària té una connotació que aporta coses positives. En el moment que la indústria reconeix el potencial d’un estil intentarà acaparar-lo, intentarà comprar o posseir el producte més popular d’aquesta escena i tractarà de promoure alguns artistes destacats en un context més neutre i políticament correcte. Crec que el factor determinant que fa que les grans inversions tinguin més o menys facilitat per absorbir les noves escenes és el fet que aquestes i els seus músics formen part d’un moviment polític més gran. Per exemple, la música soul, que va sorgir dels músics afroamericans i que està vinculada amb el moviment pels drets civils, segueix sent una referència de resistència contra el racisme. Aquesta música no ha estat completament absorbida per la indústria. Per contra, als anys 90, en el cas de la música *rave* o del dance no hi havia un moviment polític organitzat al darrere. Amb bastanta facilitat i rapidesa, la música que sonava a les *raves* va començar a sonar en clubs privats, amb entrades cares, amb DJ molt ben pagats, àrees vip... No hi havia connexió amb un moviment polític més ampli. Veig que la diferència és aquesta.

Quina banda sonora prefereix la classe dominant per al segle XXI? Com s’està utilitzant la música avui en dia per defensar i estendre els seus privilegis i el seu poder? Bé, jo crec que no hem de subestimar la importància de la música en els anuncis, en les pel·lícules, en la televisió... Això és molt poderós. No implica només els artistes musicals. Pots mirar una pel·lícula de Hollywood que tracta esdeveniments històrics d’una manera molt parcialitzada, deformada, i d’aquest estil n’hi ha moltes. Tenen una sincronització perfecta, una banda sonora que t’afecta emocionalment i comences a sentir empatia amb els personatges. S’utilitza la música de manera molt subtil en la propaganda i sobretot quan la música i les imatges van juntes. Una altra àrea totalment diferent és aquesta dels espectacles de buscar talents, suposo que l’equivalent aquí és *Operació Triunfo*, i ai-

xò és molt problemàtic per una sèrie de raons: primer perquè és un fetitxisme de la competició, i per mi la música no es tracta de competir; un altre aspecte és que no importa qui guanya, els que es forren sempre són els mateixos perquè els participants quan entren en la competició han de cedir tots els drets, i tot això són valors del sistema capitalista. Aquesta idea continua de competir, competir, competir... I un tercer aspecte és la idea de democràcia. Hi ha una mena de component democràtic perquè pots votar el millor candidat, però les opcions de vot les determina l’equip d’experts, el jurat. Amb aquests tres punts tens una bona descripció del que és el neoliberalisme.

Un altre dels punts conflictius és el fet que membres de l’estar-sistema musical, artistes de primera línia, abanderin lluites populars. Consideres que tenen legitimitat per fer-ho? Bé, depèn. El que està clar és que ells no tenen un mandat democràtic sòlid, és a dir, no per ser una estrella del pop la gent s’ha de veure o vol veure’s representada políticament. Jo crec que hi ha moltes estrelles del pop que s’equivoquen. El cas possiblement més espectacular és el de Bono d’U2, que s’ha entès molt bé amb George W. Bush i segurament es veu a si mateix com a part de l’elit d’aquest món. Però hi ha altres exemples, com el de Beyoncé, que va fer referència, en la seva actuació a la final de la Superbowl, al Black Lives Matter, a Malcom X, als Black Panthers... Convé preguntar-se per què va fer una cosa tan agosarada en aquell moment, almenys si la comparem amb els seus estàndards, i per què no va fer aquests plantejaments abans. El llibre la resposta que dono és perquè crec que el moviment Black Lives Matter ja ha arribat al seu punt crític. El Black Lives Matter al carrer és tan popular que fins i tot les estrelles del pop van entendre que havien de fer alguna cosa i Beyoncé va reflectir el que es vivia als carrers i segurament té la seva utilitat, ja que va obrir el debat entre un públic molt més nombros. És una relació dialèctica, per utilitzar aquest terme tan acadèmic, entre les estrelles i els

moviments populars. Nosaltres els influenciem però ells també ens poden influenciar a nosaltres. Per concloure, crec que les estrelles no tenen legitimitat política però poden ser útils. Al final el que importa és el que fem tots com a conjunt.

Els estats també han fet servir el poder polític de la cultura i de la música per projectar una imatge més amable al món. És el cas d’Israel, o recentment el Venezuela Live Aid, on artistes de primera línia van actuar com a mesura de pressió contra el govern de Maduro. Si mires el que ha passat recentment a la frontera entre Veneçuela i Colòmbia, pots entendre quina importància donen els governants a la música. D’una banda, hi va haver una gran campanya de propaganda -el concert Venezuela Live Aid-, finançada per l’empresari Richard Branson, que intentava desacreditar el govern de Maduro. D’altra banda, Maduro reacciona proposant el seu propi concert. La situació de Veneçuela per la gent que hi viu és desesperant i segurament hi haurà molts problemes amb el govern de Maduro, però el Venezuela Live Aid forma part d’un intent de cop d’estat i no ha sigut organitzat democràticament. Estic molt desacord amb el que ha fet Richard Branson i les estrelles que hi han participat perquè no tenen cap legitimitat democràtica i és molt preocupant.

Per contra, els moviments i les organitzacions polítiques també s’han servit de la cultura per boicotejar els estats... Sí, és clar. Soc partidari del boicot a l’estat d’Israel, però crec que s’ha de ser capaç d’explicar per què a Israel sí

i en altres llocs del món no. El boicot no és un principi que s’hagi d’aplicar a qualsevol règim amb qui no s’estigui d’acord; és una tàctica política només justificable quan hi ha dos criteris que es compleixen. El primer, que la gent que hi viu i que pateix la repressió ho demani, que hi hagi una clara veu democràtica demanant un boicot imposat des de fora. Aquest criteri es va complir a Sud-àfrica però molt més clarament a Palestina, on hi va haver 170 grups de la societat civil que van votar sobre aquest tema i majoritàriament van votar a favor d’aquesta tàctica no violenta de pressionar el govern israelià. El segon criteri és que el boicot ha de partir des d’alguna perspectiva realista, és a dir, que el boicot ha de poder canviar alguna cosa. Jo crec que en el cas de palestina aquests dos criteris es compleixen i, de fet, la campanya del BDS ha estat tan efectiva que el govern israelià ha fet unes lleis recentment que criminalitzen qualsevol persona que advoqui a favor del BDS.

Com podem fer que la música serveixi als interessos de la majoria en lloc d’alguns pocs? Jo veig, principalment, dues idees claus. La primera és que hem d’expandir la música dins de les comunitats. Han d’haver-hi espais culturals on la gent es pugui trobar, discutir, compartir música, organitzar... Això cada vegada és més difícil en una ciutat gran amb uns lloguers tan elevats. La segona qüestió és la necessitat de crear més mitjans de comunicació independents suportats pels moviments socials que donin veu i expliquin allò que no fan els grans. Finalment, penso que també hem de crear moviments polítics efectius. Ens hem d’organitzar políticament i, si ho fem, sortirà molta més música bona. ●

“ ”

Les cançons que han generat més beneficis econòmics descriuen pena, nostàlgia, queixa, temps remots

També és cert que la música en els seus millors moments ens diu que les coses no han de ser com són i poden millorar

“ ”

El Venezuela Live Aid forma part d’un intent de cop d’estat i no ha sigut organitzat democràticament

La campanya del BDS ha estat tan efectiva que el govern israelià ha fet lleis que la criminalitzen

contrast

Cooperació internacional: solidaritat o colonialisme?

Hi ha una cooperació internacionalista, política i feminista

Txus Blanco

SUDS - Associació Internacional de Solidaritat i Cooperació

El model econòmic, social i polític hegemònic que s'ha construït a escala global des dels grups de poder que imposa el neoliberalisme -i que tantes desigualtats i violacions dels drets humans genera- ha influenciat les idees, valors i principis de moltes ONG i n'ha limitat el caràcter radical i de transformació social.

Els projectes de cooperació, sovint, han servit per imposar agendes associades als interessos econòmics i polítics dels mateixos governs que els financen i no de les poblacions a les quals van dirigits. A més, moltes organitzacions dediquen molts esforços i recursos a implementar agendes de desenvolupament que han estat creades amb el consens i la connivència dels poders corporatius, sense la participació de la societat civil ni de les poblacions a les quals van dirigits: Objectius del Mil·lenni, ODS, l'Agenda 2030, etc.

Però hi ha també una cooperació política, internacionalista i feminista que dona suport i comparteix les lluites i resistències globals.

Política perquè, com deia Miguel Romero -editor de la revista *Viento Sur*-, cal apostar per "la cooperació com una relació social i política igualitària, articulada amb les lluites i els moviments socials".

Internacionalista perquè en l'actual context de crisi global -generada pel model capitalista, patriarcal i colonialista- la posada en marxa d'estratègies i el treball en xarxa entre diferents organitzacions del Sud i del Nord global és una alternativa imprescindible per al canvi social.

Feminista perquè reconeix com a subjectes polítics actors que en models de cooperació tradicionals van ser instrumentalitzats, invisibilitzats o mediatitzats: dones, dones indígenes, col·lectius LGTBI, migrades, afrodescendents, etc. I que treballa per transformar les causes estructurals que provoquen desigualtat i múltiples discriminacions cap a les dones, des d'una profunda crítica al sistema patriarcal i situant en el centre la sostenibilitat de la vida.

Aquesta és la cooperació que s'ha convertit en una, que no l'única, eina per caminar cap a la justícia social i per fer front a les causes estructurals del sistema que generen les desigualtats i injustícies. Perquè treballa amb la voluntat d'estar al costat dels moviments socials, en el terreny de l'acció política i el compromís amb les organitzacions i persones que, des de la diversitat, resisteixen al capitalisme, al colonialisme, al patriarcat i al racisme i plantegen alternatives justes i equitatives.

Moltes ONG de cooperació estan donant suport, a través de projectes, a les lluites de dones que defensen vides i territoris enfront de la criminalització i l'espoli de béns comuns per part de transnacionals a l'Amèrica Llatina o Àfrica, o que resisteixen a l'ocupació i a l'apartheid d'Israel contra la població palestina. Altres lluiten contra el canvi climàtic; proposen noves alternatives de vida; defensen els drets humans, la universalitat de l'accés a l'aigua i els recursos naturals i béns comuns; la sostenibilitat de la vida en el planeta, etc. Una cooperació que treballa per sumar amb els qui construeixen i defensen la justícia global.

Ho fan conjuntament entre el Nord i el Sud, i al Nord i al Sud, reconeixent-se com a aliats en la lluita contra les desigualtats, amb les seves estratègies i eines, intercanviant aprenentatges i posant en valor tots els sabers que venen de les persones i organitzacions del sud i que ens serveixen per promoure canvis al Nord.

Nosaltres, les persones que formem part d'aquesta cooperació política, internacionalista i feminista, estem compromeses en la construcció d'alternatives que posin la vida al centre i a fer front als qui, com diu l'antropòloga Yayo Herrero, "tienen pelos en el corazón". ●

Una indústria de la caritat amb beneficis al Nord

Daniela Ortiz

Artista i activista antiracista i anticolonial

“Tu tens el poder de canviar el futur”, expressava la campanya de la Fundació Vicente Ferrer amb un centenar de bàners publicitaris instal·lats a les estacions de metro de Barcelona. Una nena índia mira fixament la càmera de l'anunci d'una ONG que s'autocelebra com “un model exemplar en el marc de la cooperació”. Tu tens el poder de canviar el futur. Tu, ciutadà blanc, europeu i de classe mitjana a qui s'adreça aquesta campanya, tens el poder d'acollir-me, bombardejar-me, alimentar-me, deportar-me, acollir-me, explotar-me, adoptar-me o exterminar-me. Aquesta campanya, com la resta de campanyes de la indústria de la cooperació europea, reforça la relació de poder dels ciutadans

blancs europeus vers els subjectes racialitzats de les excolònies, mentre reproduïx -una vegada i una altra- imatges de menors del Sud global que necessiten ser protegits i salvats. El racisme, mitjançant les lògiques del paternalisme i la caritat, opera també en l'anomenat *turisme solidari* i de *cooperació* que alimenta l'oferta de la indústria de l'oci per a joves europeus.

Aquestes narratives s'inscriuen en una llarga història de discursos creats per Europa per tal d'exercir poder sobre aquells als quals cal protegir. D'una banda, el paternalisme, invisibilitzar el rol de l'ordre colonial a la situació d'explotació, desposseïció i mort dels pobles del Sud global. De l'altra, construeix la idea que el mateix sistema que l'oprimeix i no la seva abolició és l'únic que el pot salvar de la situació de violència. És important mantenir a la memòria col·lectiva que projectes colonials d'extrema violència, com la colonització del Congo per part de la corona belga, foren plantejats com a projectes filantròpics i de desenvolupament.

En el marc de la lluita del Sud global, és constant i comú entendre el rol de les ONG i els programes de cooperació o humanitaris com a missions colonitzadores, a més de màquines que generen una economia per als països del Nord global. L'any 2013, en el context bolivià, l'organització USAID (Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional) fou expulsada del país amb l'argument d'imposar la ingerència en assumptes polítics interns. Durant aquells anys, al Perú començaven les valents denúncies per part de dones, camperoles, quechuaparlants i indígenes en relació amb els programes d'esterilitzacions forçades imposats sobre els seus cossos durant la dictadura fujimorista amb el suport econòmic de l'USAID i algunes ONG peruanes. Aquestes, adoptant lògiques eugenèsiques del feminisme blanc, van acabar esterilitzant milers de dones, i matant-ne, durant el procés, un mínim de divuit.

En un context més proper, un exemple contundent del caràcter colonial de la cooperació és la implementació d'un procés d'externalització de fronteres mitjançant el Pla Àfrica o l'existència del Frontex Consultative Forum, on diverses agències de la indústria dels drets humans col·laboren estretament amb el sistema de control migratori, legitimant tota la violència que exerceix.

L'horitzó polític per impedir que violències diverses continuïn destrossant la vida al Sud global no pot passar per invisibilitzar el rol d'Europa i el poder colonial i suplantarlo per una indústria de la caritat el benefici de la qual es manté sempre al Nord i en els seus agents. ●

/ FELIPE DE SAN PEDRO

pàgina oberta

Ser peix d'aigua dolça

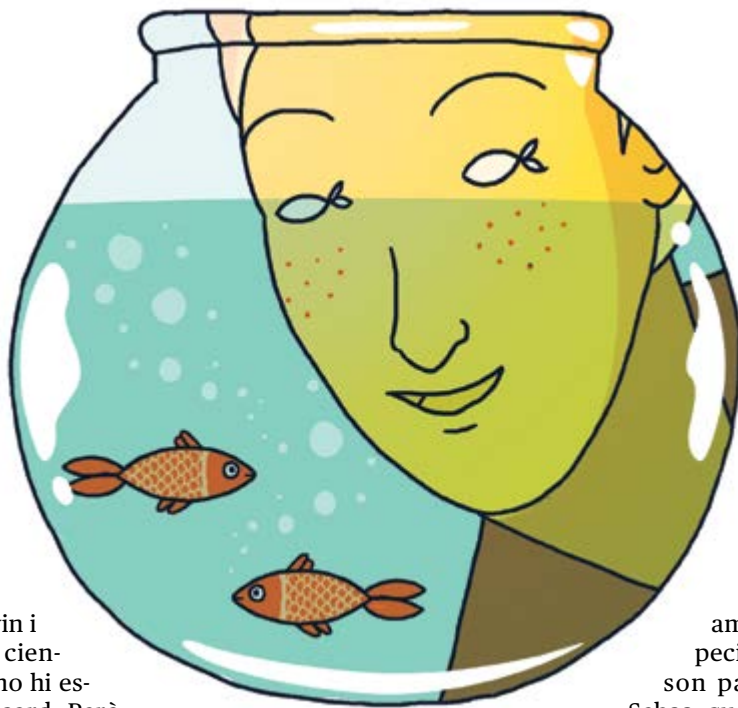
Salvador Nos-Barberá
Neurocientífic

Queda algú que no hagi vist “Peixos d’aigua dolça en aigua salada”, de la Montserrat Armengou (*Sense Ficció* (TV3), 2018)? S’ha de repetir encara més vegades que tots som iguals en drets però tenim necessitats vitals diferents? Dins l’enorme calaix de sastre dels trastorns de l’espectre autista, que no para de créixer, hi cap tot allò que no només sabem etiquetar. Som experts no pas en cap trastorn sinó en etiquetes. La realitat, tossuda com és, ens demostra que si no hi ha *malaltia*, no hi ha *cura* -ni tractament, òbviament. Només hi podem viure i conviure. Adaptació i negociació però ni negació ni resignació. No hi ha més.

Hi ha escoles respectuoses, sàvies i *vives*, no pas perquè les altres estiguin *mortes*, però de vegades maten el talent i la creativitat. En una, el meu fill hi va fer la primària i la secundària després de tastar-ne alguna on insistien a fer nedar les mones i que els peixos s’enfilessin als arbres. Allà vaig conèixer alguns peixos d’aigua dolça, o ves a saber si de mar, que nedaven contra corrent, riu amunt, com els salmons. No, no era una escola d’*educació especial* ni inclusiva. Bé, sí que ho era, d’especial, perquè mirava de tractar bé a tothom, i això ja és una raresa. Com que hi havia de tot, hi trobaves nedant peixets de diferents colors i mides. No som síndromes amb cames, som cervells amb nom. Ui, el dia que ho entenguem!

En Tirant (nom fictici, molt fictici) em diu un dia tal com entrava per la porta amb sa mare: “Bon dia, Salvador. He pensat allò que vas explicar de l’evolució de les espècies

i Darwin i l’altre científic i no hi estic d’acord. Però, és clar, la meua mare m’ha dit que com que tu ets científic deus tenir raó”. Sa mare, plantada a metre i mig per respectar la bombolla que estàvem a punt de compartir el seu fill i jo, em mirava amb ulls com a taronges amb cara de *no és culpa meua*. Vaig contestar com vaig poder. Li vaig dir que a mi m’interessava molt el seu punt de vista, el que fos. Que hi ha científics diferents que tenen opinions diferents i que deu ser molt difícil tenir sempre la raó o saber sempre qui la té. Que un dels trucs és saber escoltar. Que els neurocientífics tenen un avantatge: es passen molta estona llegint i llegir també és una manera d’escoltar els altres quan no els tens davant. Llegir fa pensar. Es fan preguntes i miren de respondre-les fent un experiment que els sembla que contestarà la pregunta. De vegades, moltes, no troben la resposta, però no hi ha pressa. I de vegades, algunes, passa que de cop algú que no pensaves aporta una gran idea! No cal que sigui científic. Pot ser un o una pianista o po-

/ LLUÍS RÀFOLS

eta o pescador o mestre o noi o noia de dotze anys... que també han pensat en la cosa de l’origen de la vida i l’evolució. Vam estar donant-hi voltes.

Interessants, els seus postulats antidarwinians. La seva exposició era consistent i sòlida, armada d’una manera lògica: la seva! Potser les seves totxanes no suportarien un edifici de set pisos, però donaven per un habitatge de planta baixa del tot confortable. Quan va semblar que havíem acabat, sa mare, que seguia retirada un metre i mig, suposo que amatenent per si havia d’intervenir, es va apropar. Llàgrima lliscant avall, em va dir que quasi ningú li parlava així, d’igual a igual.

A la mateixa escola vaig conèixer en Yuri. Aviat vaig saber que era un nen adoptat d’una república exsoviètica. Els seus pares i jo vam esdevenir

amics, especialment son pare, en Sebas, que em va explicar les peripècies i el calvari viscuts en l’adopció al país d’origen. Van tornar amb un bebè ros, ulls blaus i, al cap d’un temps, amb una síndrome d’alcoholisme fetal que ningú els va fer notar. No conec un pare i una mare que estimin més un fill. Ho traspuaven a cada pas. En Yuri va arribar a l’escola rebotat d’altres escoles on “no encaixava”, deien. Aquest era el *diagnòstic*, acompanyat d’una etiqueta amb una síndrome diferent i canviant cada vegada. Va arribar amb una motxilla de frustració que no passava per la porta. Encorbat, mirada perduda i agressiu. Feia patir de veure. Al cap d’un mes era un altre. Era més tolerant i l’acceptaven com era. Ja no anava encorbat ni feia “allò que feia amb les mans” (espasmes). Em va dir el seu pare que “les psicòlogues de Barcelona” volien venir a conèixer l’escola perquè no entenien aquell canvi espectacular, inexplicable, i volien observar aquesta teràpia que no coneixien. Recordo que li vaig dir: “Que vinguin, que

vinguin, però que portin sabates mullables i una tovallola i crema solar perquè hauran de pastar fang, mullar-se amb aigua i posar-se al sol”.

Que si han tingut problemes amb en Yuri? Tots! Jo li dic al Sebas: “De l’Espanyol havies de ser!”. Com que no van adoptar a Catalunya, la DGAIA i l’ICAA no els han empranyat amb xorrades i molt menys els han pres el fill, ni poden. En Yuri no sap llegir ni calcular bé, tot i que sap els números i les lletres... Ell va fent a l’escola i potser un dia, quan faci clic, ens sorprendrà. Ningú no pot dir que no passarà. De moment l’acompanyen un munt de figurants en el seu trajecte, i sembla prou feliç.

Peixos forçats a nedar en una palangana o en una piscina olímpica d’aigua artificialment salada perquè estiguin més segurs que al mar obert. Bona idea! Només que són peixos d’aigua dolça. La primària és allò de “a l’estiu tota cuca viu”. L’ESO (obligatòria) ja fa més mal, i el batxillerat, la sublimació del sense sentit. Així matem el talent pel camí.

No sé si en Yuri o en Tirant (noms ficticis, molt ficticis) són genis. A mi m’ho semblen perquè viuen permanentment en una dimensió mental, cadascú la seva, que em costa força d’assolir i em resulta impossible mantenir-m’hi gaire temps. Nosaltres, des de la mitjana i la moda, fem les regles del joc i les apliquem convençuts que fem el que s’ha de fer. Estem en possessió de la veritat i a més tenim tota la col·lecció de noms de síndromes per tranquil·litzar consciències o vendre pastilles. Anem posant gomets de colors diferents. Per colors que no quedi! ●

“
Hi ha escoles respectuoses, sàvies i *vives*, no pas perquè les altres estiguin *mortes*, però de vegades maten el talent i la creativitat

40 anys de lluita per la freqüència

Estudis de Ràdio Klara
/ LUCAS GUERRA

Des de finals dels anys 70, les ràdios lliures, comunitàries i associatives han reivindicat un altre model de comunicació i d'informació al marge de grups polítics i econòmics, i han denunciat, en paral·lel, la constant situació d'ostracisme legal a la qual estan sotmeses

Tere Alberó | @tere_albero
Ester Fayos | @EsterFayos

Una fàbrica d'idees, una regió alliberada de la lògica del mercat, un punt de trobada, un paisatge sonor, un vincle pròxim. Així es defineix Ràdio Malva, l'emissora lliure, autogestionada i assembleària del barri mariner del Cabanyal de València, que enguany compleix vint anys. Dues dècades fent periodisme compromés amb els moviments socials i els col·lectius de base de la capital del Túria, reivindicant el dret a la comunicació com una eina bàsica per a construir una societat crítica i lliure, i també vint anys fent front a la falta de regulació que sofreixen les ràdios lliures i comunitàries arreu dels Països Catalans.

Les ràdios lliures sorgeixen a l'Estat espanyol a finals de la dècada dels 70, molt influenciades per les emissores italianes i franceses vinculades als moviments socials i a protestes com les de Maig del 68. Naixen davant la necessitat

i el dret d'expressar lliurement les seues opinions, així com d'oferir alternatives al marge de qualsevol grup de pressió política. "Volien omplir el buit de comunicació que hi havia en l'època de la dictadura franquista, amb un model de comunicació molt restrictiu i monopolista", recorda Eloi Camps, autor del llibre *Fem-nos escoltar! Història de les ràdios ciutadanes de l'espai català de comunicació*.

Una vegada va acabar el règim franquista, aquestes emissores van aconseguir el seu apogeu i es van arribar a convertir en un moviment social, cultural i comunicatiu imprescindible per a entendre les lluites d'aquells anys. Es pot considerar que la pionera és Ona Lliure, que va començar a emetre de manera esporàdica durant unes jornades antirepressives celebrades a Vic l'any 1978. Per a Camps, aquesta seria la més significativa, ja que marca els principis al terri- »

» tori català i “els punts i coordenades que seguirien la resta de ràdios lliures”. Un altre referent en els inicis és Ràdio Maduixa, nascuda l'any 1977 a Granollers com un projecte lúdic. Tot i això, Ona Lliure va ser la llavor que va estimular el naixement de molts altres projectes com La Campana de Gràcia; Contrabanda; les encara en funcionament des de l'any 1981, Ràdio Arrels, a la Catalunya Nord, i Ràdio Pica, que emet per internet; o Ràdio Kaos (Terrassa) i Ràdio Bronka (Nou Barris, Barcelona), nascudes en 1987.

Els inicis de la democràcia no van ser sinònim de llibertat d'expressió. Les ràdios lliures van haver de sofrir tancaments, detencions de les seues col·laboradores i decomís dels equips. “L'arrencada va ser difícil, perquè ens van tancar tres vegades, dos per part del Partit Socialista i una altra per Unió de Centre Democràtic (UCD); i va haver-hi companys que van passar la nit a la presó”, recorda Manolo Pérez, més conegut com a *Manolo Totxa*, membre de l'emissora lliure valenciana Ràdio Klara. Però també va suposar un efecte esperançador, perquè es va traduir en la implicació de l'audiència, que es va mobilitzar per consolidar els projectes.

Segons Camps, al principi, la representació va ser molt més “clara i brutal”, a causa del context d'inestabilitat política, marcada pels canvis entre el final del franquisme i els principis de consolidació de la democràcia. “En aquesta època es volia controlar tot, i s'entenia que aquestes ràdios podien representar un perill per les idees transformadores que difonien”, matisa. Malgrat el pas dels anys, s'han continuat donant casos, com Ràdio Pica. En 1987, diversos agents dels Mossos d'Esquadra es van personar a casa del seu impulsor, Salvador Picarol, per clausurar l'emissora i requisar-ne el material. El motiu? Interferia en les comunicacions de l'aeroport del Part. Al final es va demostrar que no era la causant d'aquestes interferències i va poder tornar a emetre. Els problemes no es van acabar. L'any 2010, la Cadena Ser la va acusar d'haver interferit en la seua freqüència. A Picarol li van embargar el compte corrent i una part del seu pis, que comparteix titularitat amb les seues germanes, i el van sancionar amb una multa inicial de 60.000 euros, xifra que ha anat ascendint per no poder assumir-la.

L'etern ostracisme legal

Les persones promotores de les ràdios lliures a l'Estat espanyol han reivindicat des dels seus inicis que no eren il·legals, sinó que realitzaven la seua activitat en un estat d'alegalitat, ja que no existeix cap legislació que les regule i, per tant, s'emparen en l'article 20 de la Constitució espanyola, que reconeix “el dret a expressar i difondre lliurement els pensaments, idees i opinions”.

Per a Totxa, tot i que Ràdio Klara sí que va poder aconseguir una llicència

Aconseguir una llicència resulta molt complicat per als mitjans del “tercer sector audiovisual”, tal com els anomena Carmen Mayugo

de tipus cultural en 1991, aquestes ràdios encara no tenen permís d'emissió, perquè “les llicències són un negoci per a les empreses de comunicació”.

Tanmateix, Camps estima que, en l'actualitat, existeix més un desinterés que no pas que siguin considerades una amenaça, ja que s'han multiplicat els canals a través dels quals poden circular els missatges per la transformació social.

Aconseguir una llicència que permeta l'emissió resulta molt complicat per als mitjans del “tercer sector audiovisual”,

tal com els anomena la comunicadora gironina Carmen Mayugo. Açò ocorre perquè les convocatòries autonòmiques per obtenir llicències deixen fora els

mitjans comunitaris, o bé perquè els criteris per a la seua obtenció són impossibles de complir per a elles, segons explica Anna Clue, doctora en Ciències de la Comunicació per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Entre les dècades dels 70 i els 90, després del sorgiment de moltes iniciatives comunicatives fora dels circuits convencionals, va haver-hi un intent de reconeixement per part de l'Estat espanyol al Pla tècnic transitori del servei públic de radiodifusió sonora per a freqüència modulada (FM) de 1979. “És un text que, d'algun manera, recull que poden haver-hi ràdios d'ús popular. Però marca la tendència d'un reconeixement a mitges,

perquè no permetia que, en la pràctica, aquests mitjans pogueren existir”, subratlla Camps. En l'actualitat, la Llei general de la comunicació audiovisual

de 2010 reconeix els mitjans comunitaris i lliures, però no en garanteix la supervivència, “a causa de totes les limitacions que contempla”, denuncia Irene Fornés, col·laboradora de Ràdio Malva.

Una de les limitacions més importants està relacionada amb la potència d'emissió. Segons la llei, les estacions de radiodifusió comunitàries sense ànim de lucre no poden

superar una potència aparent màxima d'1 W per a poblacions amb menys de 100.000 habitants i de 5 W per a poblacions amb més de 100.000 habitants. “El

Estudis de Ràdio Malva / LUCAS GUERRA

Mosaic conceptual i el terme ‘ràdio ciutadana’

Després de 40 anys des de l'origen de les primeres ràdios, aquestes continuen treballant pels mateixos objectius transformadors i han mantingut els seus continguts i la seua estructura horitzontal. Però els models de ràdio s'han anat diversificant i, per això, és molt difícil establir una terminologia fixa. Per una banda, les ràdios lliures es defineixen així, principalment, perquè totes les decisions es prenen de manera assembleària i, generalment, no hi treballa cap persona assalariada. “Tenen un matis més llibertari i privilegien molt més les temàtiques socials i de denúncia política”, detalla l'escriptor. Tanmateix, hi ha excepcions, com Ràdio Klara, que, tot i que és una ràdio lliure, sí que hi ha un membre alliberat. Per altra banda, es troben les ràdios comunitàries, que, malgrat que funcionen de manera horitzontal, no sempre s'estructuren

a través d'una assemblea. També existeixen ràdios populars o associatives, és a dir, associacions sense ànim de lucre que naixen com un projecte de la societat civil. Però aquestes últimes, a vegades, “no tenen tan clar el seu ideari polític”, concreta Camps. Aquesta diversitat ha comportat que algunes expertes aposten pel terme *ràdio ciutadana*, elaborat per la investigadora i professora del Departament de Comunicació de la Universitat d'Oklahoma Clemencia Rodríguez. D'aquesta manera, es refereix a tots els mitjans electrònics i tecnologies de la comunicació que són controlats i utilitzats per col·lectius de base amb l'objectiu de satisfer les seues pròpies necessitats d'informació, així com per a enfortir-se com a subjectes polítics. Camps també defensa aquest terme per poder englobar totes les ràdios que són sinònim de lluita i llibertat.

Estudis de Ràdio Contrabanda

Pedalant per la llibertat

La revolució democràtica tunisiana ha propiciat el sorgiment d'iniciatives per potenciar l'ús de la bicicleta a la capital

Andrés G. Nandín | @agnandin
Tunis

Des de fa dos anys, ja no és estrany veure centenars de bicicletes rodant per les principals avingudes de Tunis el cap de setmana. És una de les iniciatives més vistoses que organitza l'associació Vélorution Tunisie per tal d'impulsar la bicicleta com a mitjà de transport a la capital. L'entitat es va crear just després de la revolució democràtica que el gener de 2011 va fer caure el dictador Ben Ali. Malauradament, després d'algunes sortides col·lectives, l'associació va quedar aturada. Però el 2017 un nou grup va agafar el relleu i va relançar Vélorution, amb bona acceptació, fins al punt de tancar el 2018 amb 400 sòcies.

Emmanuelle Houerbi, l'actual secretària general, explica que l'entitat ja prepara la catorzena passejada popular, però la seva activitat va molt més enllà, sempre amb la promoció de la cultura i la mobilitat ciclista

El 2017 es va relançar l'associació Vélorution, amb bona acceptació, fins al punt de tancar el 2018 amb 400 sòcies

Un dels seus projectes és la bici-escola, en marxa des de fa un any i gràcies al qual 350 persones han après a pedalar

com a objectiu principal. Destaca la bici-escola, en marxa des de fa un any i gràcies a la qual 350 persones han après a pedalar; 300 més estan en procés de fer-ho. Des de l'associació també s'impulsa l'assistència a esdeveniments culturals amb bicicleta i el projecte Tàndems per la Solidaritat, amb el qual es fa rodar persones cegues o amb visibilitat reduïda. La cirereta la posaven a principis de febrer amb la inauguració de Dar El Bisklette, el local de l'associació que han aconseguit obrir a Tunis amb l'ajuda de l'Institut Francès. Amb el taller de reparació, l'aparcament per a bicis i les conferències que s'hi faran pretén esdevenir un punt de referència de la cultura ciclista.

L'espai se suma al Café Vélo Mio Mondo, un altre punt d'encontre consagrat al ciclisme. Petit, però molt acollidor i situat al centre de la capital. L'alma mater del projecte és Chakib Ghanmi, que va engegar el Mio Mondo fa un any amb el reclam de ser el primer cafè de Tunis que llogava bicicletes. Amb la caiguda del règim, repartir passamans per fer sortides -com feia abans de la revolució- ja no alertava la policia. Les reunions nombroses havien deixat d'estar prohibides i va qual·lar la idea de trobar-se els divendres al gran rellotge de l'avinguda Bourguiba per pedalar.

"Vaig elaborar una proposta de projecte de pàrquings-bici per al govern, però no ho van acceptar. Em van dir que, si ja tenien problemes per trobar lloc per als cotxes, com volia que prenguessin en consideració espais per a les bicicletes. Per això vaig decidir fer un espai de lloguer de bicis. Vaig obrir el cafè i hi vaig posar un lloc per aparcar-les, llogar-ne i així organitzar sortides cada diumenge". Des de l'obertura no hi ha hagut ni un cap de setmana sense sortida. S'hi apleguen fins a 50 persones per descobrir espais naturals i culturals tot gaudint de la pedalada.

Al caliu de la revolució

El canvi de mentalitats i les noves dinàmiques associatives són, sens dubte, una de les conquestes d'aquests darrers vuit anys. Tot i que el Café Velo es defineix com a apolític, el projecte ha crescut al caliu del clima revolucionari. Chakib reconeix que la llibertat és un canvi que els ha ajudat a pedalar. Amb la revolució hi ha una reapropiació de l'espai públic -també amb la bici- que

el règim els havia pres. Per exemple indrets a Sidi Bou Said, a Cartago i a Tunis, que estaven prohibits perquè hi vivien Ben Ali o familiars seus. Fins i tot això els havia robat el dictador. "Després de la revolució els hem visitat perquè els volíem descobrir. Fer les activitats que volem és un tipus de llibertat d'expressió".

"No és casualitat que la primera Vélorution nasqués just després de la revolució", diu per la seva banda Emmanuelle, que confirma que el nou marc polític va animar la gent. "Hi ha el fet de voler canviar, viure més lliures. Fa venir ganes d'implicar-se. Abans la vida associativa no tenia cap sentit, les associacions eren un braç més de l'RCD (el partit de Ben Ali)".

Tàndem dona-bici

Marwa no acostuma a fallar a les sortides dominicals del Mio Mondo. Pedalar és una de les seves passions, malgrat que fins fa dos anys no en sabia. De fet, la majoria de dones no en saben. Explica que fins fa dos o tres anys la bicicleta era tabú per a elles. D'una banda per la tradició religiosa, que hi veu un risc per a la venerada virginitat de les adolescents. "A les grans ciutats, a les famílies més formades i esportives, la mentalitat ha evolucionat", puntualitza. Però els rols de gènere són l'altre obstacle. La bici no casa massa amb la imatge de pulcritud que s'intenta inculcar a les nenes.

No és casualitat, doncs, que el 90% de les aprenents de la bici-escola de Vélorution siguin dones, de totes les edats. "L'escola va començar sobretot amb dones que lamentaven no haver fet bicicleta quan eren nenes. Era un somni d'infància per a elles. Van venir amb nosaltres i es van posar a fer bici", explica Khadija, l'encarregada d'aquesta secció de l'entitat. Ara també hi assisteixen alguns homes, que al principi eren reticents i no s'atrevien a dir que no sabien pedalar. Alguns aprofiten que els fills tampoc en saben per aprendre'n plegats.

A la primera sortida de Vélorution no hi havia dones. Però les descobertes culturals pedalant van cridar l'atenció de moltes, que van tenir la valentia d'integrar-se al grup. "Les passejades són una de les primeres raons de la conscienciació. Vam descobrir que hi havia molta gent que feia bici. Comencem a acceptar la idea de sortir soles o en grup de dones", relata Emmanuelle, per a qui la bici ha emancipat encara més

la dona tunisiana. També en aquest camp, la llibertat revolucionària ha comportat conquestes.

Sense carril i amb el cotxe en contra

Al sud, més rural, les bicicletes són habituals des de fa temps, i tenen un clar component d'estatus social: pagesia i classe treballadora les utilitzen com a mitjà de transport. A Tunis, en canvi, la seva aparició és més recent i la bicicleta ha de conviure amb un entorn hostil. En primer lloc, per la manca d'una infraestructura viària, situació que sembla lluny de canviar. "Les institucions encara són inconscients de la importància de la bicicleta per la mobilitat de la gent i sovint creuen que la bici és un simple esport", lamenta Khadija. La mobilitat és molt complicada per culpa d'un transport públic saturat i deficient.

"Hi ha molta gent que no es pot desplaçar amb cotxe perquè no pot pagar-lo. Però per contra podrien comprar-se una bici i esdevenir més mòbils, amb les possibilitats personals i professionals que això comporta. Avui gran part de la societat està exclosa perquè no té mitjans per desplaçar-se. Ens toca a nosaltres proposar-los de fer-ho amb bici, de proposar la creació de carrils bici". De fet, tenen un projecte amb l'ajuntament de l'Ariana -un suburbi de Tunis- per fer-ne.

No sols hi ha obstacles, sinó també enemics: un trànsit força congestionat i individus sovint impacients, que es creuen els amos únics de la carretera. Si cedeixen el pas no acostuma a ser per respecte, sinó per por a ferir a qui van en dues rodes. "Cal una sensibilització dels conductors, han d'entendre que no estan sols i que les carreteres són un servei públic per a tothom", es queixa Khadija. "És una guerra contra la mentalitat. Però si volem, podem", resumeix Chakib. "Vaig estar molt sorprès perquè els dos primers mesos de cafè tretze xicots del barri van comprar-se una bici. Quan veus aquesta influència penses que és una victòria, que val la pena".

Ell també centra els esforços en els carrils bici. Malgrat reunions ministerials, fins ara infructuoses, no defalleix: de moment ha aconseguit que la Ciutat de la Cultura instal·li un pàrquing de bicicletes com els d'Amsterdam. I el 31 de març se celebra el primer diumenge sense cotxes a l'Ariana gràcies a Vélorution. Cadascú a la seva manera, totes plegades segueixen pedalant perquè la bicicleta a Tunis també culmini la seva revolució. ●

Chakib, en primer pla, esperant per començar la marxa ciclista

/ ANDRÉS G. NANDÍN

La tradició religiosa veu un risc en l'ús de la bicicleta per part de les dones, per la venerada virginitat de les adolescents

Al sud, més rural, són habituals i tenen un component d'estatus social: pagesia i classe obrera les utilitzen com a mitjà de transport

L'Aràbia Saudita, aparença i realitat

Mentre ven una imatge exterior de modernització, la monarquia wahabita deté i jutja per traïció diverses activistes pels drets de les dones

Marc Almodóvar | @egiptebarricada

Loujain al-Hathoul, Aziza Youssef, Eman el-Nefjan i Aisha el-Manea van ser detingudes el maig de 2018 per desafiar les autoritats saudites. Van ser acusades, juntament amb altres dones, de ser unes traïdores i d'haver format una cèl·lula que suposava una amenaça per a la seguretat de la monarquia wahabita. La seva perillosa activitat? Conduir un cotxe i demanar la fi de la tutela masculina.

Al-Hathoul, de 29 anys, es va fer famosa el 2014 quan va filmar un vídeo que es va convertir en viral. Va agafar un cotxe i va intentar travessar la frontera entre l'Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs conduint-lo, quelcom que llavors vulnerava la legislació saudita que prohibeix conduir a les dones. Va ser detinguda i empresonada durant 73 dies, però la seva acció va empènyer el moviment de dones que reclamaven més drets a la retrògrada monarquia aràbiga. Youssef i Nefjan també van ser arrestades el 2013 per conduir un cotxe a Riad i filmar-ho. Les van deixar anar quan es van comprometre a no tornar a fer-ho. El 2016 ambdues van llançar una campanya de recollida de firmes contra la tutela masculina que pesa sobre les dones. Manea, per la seva part, porta des dels anys 90 lluitant pel dret de les dones a, simplement, conduir i no ser un apèndix sense opinió dels seus marits.

El mes de maig, elles i una dotzena d'activistes més van ser empresonades de nou. Aquest cop sense càrrecs clars, però amb acusacions als mitjans de traïdoria i de col·laboració amb enemics de l'Estat. A saber, associacions internacionals de drets humans. El judici contra Al-Hathoul i la resta d'activistes va començar el dimecres 13 de març a Riad davant l'atenció dels grups de defensa drets humans i l'opacitat de les autoritats locals. Les activistes han estat gairebé un any a presó sense saber concretament de què se les acusa i, segons denuncien les famílies, sense accés a una defensa jurídica independent. També segons les mateixes fonts, les activistes haurien estat retingudes en cel·les d'aïllament i, en alguns casos, sotmeses a tortures com descàrregues elèctriques, flagel·lacions o assetjaments sexuals. Les processades tenen en comú ser activistes pels drets de les dones a la retrògrada monarquia wahabita. El sistema saudita converteix les dones en individus irresponsables que necessiten l'aprovació en tot moment d'un tutor masculí per a múltiples accions com estudiar, llogar un apartament o obrir un compte bancari.

Una concessió, no una victòria
Curiosament, les dones van ser detingudes just quan el govern saudita anunciava l'aixecament del veto a la conducció femenina i poques setmanes abans de començar a expedir permisos de conduir a dones. Tot

sembla indicar que es mirava de donar exemple i deixar clar que la mesura era una concessió dels governants i no el resultat d'una lluita de les dones. En les darreres setmanes, a les portes d'aquest controvertit judici, el príncep Bin Salman va nomenar la princesa Reema Bint Bandar com la primera dona ambaixadora del país als Estats Units. Un altre cop un gest simbòlic d'aperturisme que topa amb la realitat diària. Mentre les activistes seguien entre reixes, la Unió Europea reclamava a Riad la fi de la tutela masculina a les dones i als Estats Units diversos membres del Senat criticaven l'aplicació Absher, dissenyada perquè els homes saudites puguin localitzar i controlar en tot moment les dones de la seva família. L'aplicació, controlada per l'Estat, permet als homes, amb un simple clic, donar o treure permís a les dones per agafar, per exemple, un avió, i alerta, via SMS, si la dona en qüestió intenta abandonar el país. Es calcula que vora un miler de dones intenten abandonar el país cada any, com va ser el cas de la mediatitzada Rahaf al-Qunun. Moltes no ho aconsegueixen precisament per serveis com el d'Absher.

Quatre activistes dels drets de les dones han estat gairebé un any a presó sense saber concretament de què se les acusa

L'aplicació de mòbil Absher permet als homes, amb un simple clic, donar o treure permís a qualsevol activitat d'una dona

Aziza al-Yousef va ser una de les activistes detingudes l'any 2018

Google s'ha negat a retirar l'aplicació dels seus serveis al·legant que no vulnera cap de les seves polítiques d'ús.

Imatge exterior malmesa
El judici arriba en un mal moment per a la monarquia saudita, encara ranquejant de l'enorme impacte que l'afer Khashoggi ha suposat a la seva imatge. Els intents de modernització del príncep hereu Mohamed bin Salman topen constantment amb la realitat d'una monarquia tancada i repressiva com la saudita, obsesionada pel creixement militar i el control a tota dissidència en un context de davallada de la seva influència aparellat a la fi del cicle econòmic del petroli. Les xifres confirmen que l'Aràbia Saudita ja és el primer comprador mundial d'armament: representa un 12% de les importacions globals. Atrapada en les aigües fangoses de la guerra al Iemen, que havia de representar una operació quirúrgica i ja compleix quatre anys; donant suport a la repressió de les manifestacions al Sudan o Algèria, o obsesionada per mantenir obert el conflicte diplomàtic i comercial amb la seva veïna Qatar, la suposada agenda reformista del príncep hereu Bin Salman es confronta amb la realitat. L'impactant afer Khashoggi simplement va suposar la cirereta que va

culminar el pastís. Un afer que, és evident, ha marcat un abans i un després per la monarquia saudita. Els rumors sobre les disputes internes dins la família reial van tenir un nou capítol recent. *The Guardian* revelava fa unes setmanes les possibles desavinences entre el rei Salman bin Abdulaziz i l'hereu Mohamed bin Salman. Unes desavinences marcades, en part, per l'assassinat del periodista a l'ambaixada d'Istanbul. Les investigacions de la CIA han estat concloents: el príncep Bin Salman va ordenar l'assassinat. El rei començaria a estar fart de la manera matussera de fer les coses del jove hereu. Fa unes setmanes va provocar controvèrsia fins i tot per haver caminat per sobre la sagrada Kaaba, a la Meca, en un gest que molts van trobar de mal gust i desconsideració. Malgrat tot, les tensions van arribar als màxims quan, aparentment, durant un viatge a Egipte el febrer, el rei Salman va ser avisat d'uns possibles moviments en contra seu. Algunes fonts fins i tot insinuen un possible moviment colpista, però semblen exagerades. El príncep, aprofitant que el viatge li atorgava poders com a rei adjunt, va nomenar, com hem dit abans, la princesa Reema Bint Bandar com a ambaixadora als Estats Units i va posar el seu germà Khaled bin Salman com a ministre de Defensa. Per primera vegada en dècades un rei adjunt aprofitava

una situació així per fer nomenaments d'aquesta envergadura. Aparentment, els canvis s'haurien produït sense el coneixement del rei, que, segons *The Guardian*, se n'hauria assabentat per la televisió des del Caire. Més enllà de l'incident, el pes creixent de l'imprevisible hereu Mohamed bin Salman és un fet palpable, fins i tot en la política de normalització amb Israel. Mentre el seu pare sembla molest per la decisió de Trump d'establir l'ambaixada dels Estats Units a Jerusalem, el fill aposta per més cooperació econòmica i fins i tot militar amb l'entitat sionista. L'hereu també va comprar a cop de talonari suport internacional en la recent gira per Àsia, prometenent inversions de més de 20.000 milions de dòlars al Pakistan i de cinc vegades més a la veïna Índia. Cal recordar que ambdues es troben en situació d'enorme tensió pels recents episodis al Kashmir. Poc importava al príncep saudita, que buscava guanyar influència a la zona davant el seu competidor i arxienemic: l'Iran. Menys profitosa va ser la parada a la Xina, on Xi Jinping va assegurar que no pensava canviar la seva relació estratègica amb l'Estat persa per molts petrodòlars que li posés Bin Salman sobre la taula i va emplaçar Riad a cooperar més amb Teheran. ●

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + CALIU

LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

larepartidora.org facebook.com/larepartidora.valencia

facebook.com/Caliu-Espai-Editorial caliu@cau.cat www.caliu.cat

PER NOMÉS 6€ AL CURS

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

Cídel PI 25.Ribes.(Garraf).Països Catalans

08810.Tf:93 896 12 00.ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web

www.entitatger.cat

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

cuina casolana opció vegetariana preus populars

C/Riego 4 SANTIS

Productes de la Terra

El portal de venda de productes dels PPCC

www.productesdelaterra.cat

DEL LLIURE COMERÇ AL MANDARINAT CORPORATIU

Les grans multinacionals pretenen fer-se amb el control polític de la Unió Europea a través dels grans tractats comercials però també de les directives internes

L'anàlisi d'Àlex Guillaumon | @Alexguilla
Coordinador d'Entrepobles

Ara fa cinc anys, una nova legislatura del Parlament Europeu començava, sense saber-ho, amb l'Acord Transatlàntic de Comerç i Inversió (TTIP en les sigles en anglès) sota el braç. És a dir, amb un mandat *secret* del Consell de la Unió Europea a la Comissió Europea per negociar un acord de comerç i inversió amb els Estats Units. Era tan secret que ni el Parlament hi tenia accés. Aquest mes de març, l'Eurocambra tancava la legislatura votant en contra d'una proposta per reobrir negociacions comercials amb els EUA -ja coneguda com a TTIP 2.0 o TTIP zombi. El resultat d'aquesta votació té tant valor com el poder del Parlament dins de la Unió Europea, és a dir, simbòlic. Tan sols un missatge al Consell de la UE, que és qui pren realment les decisions.

Entre un moment i l'altre, l'estratègia de captura de la política europea per part de les grans multinacionals ha tingut avenços i entrebancs. L'operació més ambiciosa, la del TTIP, va quedar molt tocada per la forta oposició d'una part important de l'opinió pública i del món local, que es va traduir en la recollida de més de dos milions de signatures i en més de 2.000 administracions locals o regionals manifestant-s'hi en contra. La va acabar de tombar la "nova política comercial" impulsada per l'inesperat Donald Trump.

L'estratègia real de la nova administració dels EUA en aquest tema s'ha anat veient millor amb el pas del temps. Després d'unes dures declaracions inicials adreçades a satisfer el seu electorat, hem anat veient com han tancat l'actualització del Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord (TLCAN) amb Mèxic i el Canadà en condicions més favorables, malgrat tot el foc d'encenalls. I també estem veient com el poc *feeling* amb els líders europeus no és cap obstacle perquè tota la lampisteria de buròcrates i llobbistes d'ambdues bandes estigui treballant subterràniament en un nou acord. L'obstacle clau amb què s'han trobat ara, poques setmanes abans de les eleccions, són les reticències del grup Socialista Europeu a "fer-se la foto"

Els grans lobbys empresarials provaran de tancar el pany de la gàbia que han construït per al municipalisme

en una operació cuinada entre forces conservadores -entre les quals hem d'incloure la socialdemòcrata sueca Malström, la comissària de comerç.

Però durant el temps de la hibernació del TTIP, la Comissió Europea no s'ha estat amb els braços plegats. S'ha aconseguit l'acceptació per part del Parlament Europeu del tractat amb el Canadà (CETA). Tot i que la seva aprovació definitiva requereix la ratificació de tots els estats membres -i en alguns casos encara no està gens clara-, el CETA ja està en vigor *provisionalment*, amb l'excepció de la clàusula que inclou el tribunal en la qual les empreses poden demandar els estats, que és el motiu pel qual cal la ratificació.

Al mateix temps també s'ha arribat a acords per a la renovació del tractat amb Mèxic, i per establir-ne de nous amb Singapur i, sobretot, amb el Japó. Aquest darrer ha estat presentat com l'acord que inclou una àrea econòmica més gran dels existents fins ara. En canvi, han fracassat les negociacions amb Mercosur.

Però la captura corporativa de la Unió Europea no es limita als acords internacionals. A finals de 2018, després de molta pressió de la societat ci-

vil, la Comissió Europea va publicar 55 documents (incloent-hi correus electrònics, cartes, informes de posició i actes de trobades entre funcionariat de la Comissió i grups de pressió, sobretot BusinessEurope, EuroCommerce i Eurochambres) en relació amb una reforma de la Directiva de Serveis -coneguda com a Directiva Bolkestein- en vigor des de 2006. L'objectiu d'aquesta directiva era impedir limitacions o clàusules a l'hora de contractar serveis per part dels estats membres. La reforma que es proposa ara és una extensió a l'administració local d'aquesta directiva, per la qual ajuntaments i comunitats autònomes es veurien obligades a realitzar, amb tres mesos d'antelació, un procediment de notificació per informar i sol·licitar l'aprovació de la Comissió Europea per qualsevol nova mesura reglamentària que afectés 79 sectors de serveis com l'aigua, l'energia, la gestió de residus, l'habitatge, la planificació, el turisme, el transport i un llarg etcètera.

Malgrat l'enorme calat polític d'aquesta iniciativa, és significativa l'absència de debat en l'agenda política i mediàtica. Amb ella la narrativa neoliberal d'aquests cinc anys tanca el bucle: començava defensant la necessitat d'un "comerç lliure d'entrebancs legislatius i burocràtics" i acaba constituint un mandarinat -sistema de governança xinès amb alt grau de burocràcia- en el qual milers d'administracions locals hauran de fer cua a les finestretes per aconseguir el segell d'autorització corresponent a les seves decisions. Aquesta reforma no va poder ser aprovada el desembre passat, però la presidència actual de la Comissió Europea, Romania, està cercant accelerar el procés per tractar d'aprovar-la sota el seu mandat, abans d'acabar la legislatura.

El maig coincidiran a casa nostra les eleccions europees i les municipals. Allò que passi a partir d'aleshores ens dirà si els grans lobbys empresarials europeus i transnacionals hauran aconseguit tancar el pany de la gàbia que han construït per al municipalisme. ●

En Palabras, un projecte literari amb migrants llatinoamericans

Quan l'art és un refugi

Passegem per experiències artístiques als Països Catalans que han ajudat persones desplaçades, migrants i refugiades a construir xarxa i fer les paus amb la seva pròpia història

Marta Molas | @martathegoodone

Plana sobre els Països Catalans un cert sentiment de superioritat si parlem d'acollida de persones refugiades. Accions meritòries com la manifestació *Volem acollir*, les accions d'ONG com Open Arms o les obertures de ports com València i Barcelona sembla que ho exemplifiquin. Però el drama migrant acaba a les nostres ciutats? Les nostres veïnes refugiades estan cobertes i a gust a casa nostra? La feina d'integració mútua entre col·lectius i la superació de reptes vitals -com l'habitatge o el treball- amb altres necessitats més emocionals però igual de necessàries -com la incomprensió o la soledat- evidencien que hi ha molt camí a recórrer perquè casa nostra sigui una casa. I l'art? Hi pot fer alguna cosa?

La fotografia com a canal d'expressió

Héctor Mediavilla havia treballat capturant imatges sobre migracions, fins que va veure clar que la fotografia participativa podia ser una eina d'integració i va idear Sueños Refugiados, un projecte finançat pel

programa Art for Change de La Caixa i patrocinat en espècies i espais per centres cívics i fotogràfics i algunes marques fotogràfiques. El paper d'aquesta entitat financera en el patrocini de projectes socials contrasta amb els diners que destinen a empreses d'armament. Segons l'informe "Els bancs que inverteixen en armes" publicat pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau, CaixaBank va invertir un total de 87 milions d'euros entre 2011 i 2015 a les transnacionals Indra, Maxam, Oesia i Sener.

Sueños Refugiados va tenir el seu punt d'inici el 2017 amb la participació d'onze persones demandants d'asil en tres mòduls de fotografia, collage i videoentrevistes que finalitzaren amb una exposició de cubs gegants a la plaça de les Glòries de Barcelona. "El projecte l'iniciaren més persones, alguns pares i mares que, per desgràcia, van deixar d'assistir als cursos perquè tenien desafiaments més urgents, com la recerca d'habitatge o de treball. El curs va acabar amb onze joves de quatre continents diferents", explica el fotògraf professional.

Osama té 35 anys i és originari de Líbia. Va arribar fa cinc anys a Barcelona per ser operat de la vista després de patir un greu accident al seu país. Va conèixer el projecte a través de la Comissió »

» Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR) i va decidir participar-hi “perquè m'encanta participar de programes socials i perquè durant la guerra viscuda a Líbia vaig veure com la fotografia estava enviant al món la realitat del que succeïa al terreny”. “He après conceptes bàsics de la fotografia, com ara les parts d'una càmera, com programar-la, les tècniques del retrat o de la fotografia nocturna, o l'edició en Photoshop o Bridge, però a més...”, continua Osama, “m'he beneficiat de veure el món des d'un altre angle i he après a enviar un missatge a través de les imatges”.

El projecte també ha participat en l'exposició “Umbral” al metro de Barcelona, que va finalitzar el febrer i ha estat protagonista d'una galeria de fotografies al web Barcelona Ciutat Refugi. La idea és que continuï el seu camí: l'ONG Accem vol fer una exposició amb imatges del projecte i els materials creats estan disponibles per a entitats.

Arts plàstiques com a refugi

La missió de refugiARTE va implícita en el seu nom: intentar millorar la qualitat de vida de les persones refugiades a través de l'art. “En aquest sentit, utilitzem l'art com a eina d'inclusió en un sentit ampli, generant noves oportunitats laborals, ampliant la xarxa relacional d'una persona, fent un treball socioterapèutic o sensibilitzant la població sobre qüestions relacionades amb la migració”, explica Laura Bordera, cofundadora de l'associació. Actualment refugiARTE actua per tota la província de Barcelona i no estan tancades a treballar en altres territoris si sorgeix l'oportunitat, malgrat que el seu finançament es basa en donatius i petits serveis a entitats.

Per què ha escollit l'art com a eina? “L'art és una esclatxa en el sistema que permet a les persones connectar d'una manera diferent de la que estan acostumades i des d'una perspectiva d'horitzontalitat. A través de l'art podem comunicar moltíssimes coses de nosaltres mateixes al món de manera individual i col·lectiva, indiferentment de l'idioma que parlem o de quina sigui la nostra identitat, i el públic que rep aquest missatge ho fa d'una manera molt més receptiva que en qualsevol altre àmbit. Amb una pintura o una cançó sovint podem arribar més lluny que amb un manifest. Això no vol dir que el manifest no sigui necessari ni que l'art estigui lliure de qualsevol càrrega política, però sí que ens fa connectar amb els missatges i amb les persones que els emeten de manera diferent. A més a més, l'art és un camp obert a tothom, sense cap mena d'exclusió, encara que el sistema que ens opera després només faci visibles els sectors més privilegiats de la societat (home blanc amb cert estatus econòmic). Precisament la riquesa artística sovint la trobem amb la barreja de sensibilitats, col·lectius i maneres de mirar el món. En aquest sentit, creiem en l'art com un cavall de Troia que pot endinsar qualsevol idea o persona en una societat, per molt hermètica que es mostri”, detalla Bordera.

“Persianes”, un dels projectes de refugiARTE

Aquesta idea la materialitzen en tres eixos d'activitats: tallers i activitats de sensibilització, acompanyaments artístics a persones refugiades i gestió d'esdeveniments artístics. “Actualment estem centrant la majoria d'esforços en el projecte ‘Persianes: art per la porta gran’. Es basa en la redrecció de persianes de locals a peu de carrer a través d'un procés participatiu en el qual formen part la propietat del local, una persona professional de l'art i una persona refugiada, en el paper de l'ajudant de l'artista. ‘Persianes’ també és la història de tres persones que, juntes, deixen una petjada de color a la ciutat per tal d'explicar qui són, d'on venen i què fan a la vida. A través del seu relat, posen de manifest que qui construeix la història de les ciutats són cada una de les persones que l'habiten”, explica la cofundadora.

Pel que fa al segon eix, que és el que ens interpel·la en aquest article, Bordera és taxativa: “Quan parlem de persones refugiades, ho fem en un sentit ampli de la paraula i anant més enllà del que dictamina la Llei dels Estrangers a Espanya o al Conveni de Ginebra. Aquests són restrictius, limitants i han quedat obsolets pel que fa a la realitat dels moviments migratoris actuals. Per exemple, avui dia hi ha un gran volum de persones que estan fugint de països de Centreamèrica per les circumstàncies d'extrema violència que estan travessant i, en canvi, se'ls està

Una de les fotos d'Osama incloses a l'exposició “Sueños Refugiados

considerant migrants econòmics, una categoria que disposa de menys garanties de protecció, subjecte a convenis entre països, i que fa referència a un perfil de persones molt diferent. Per nosaltres, les persones que es troben en aquests contextos de fugida també són refugiades”.

Literatura per fer les paus

En Palabras, un projecte literari amb migrades llatinoamericanes, va sorgir per la mateixa necessitat i injustícia que descriu Bordera de refugiARTE. “El 2017 ens vam adonar, des de la cooperativa Connectats que impulsa el projecte En Palabras, que el nombre de demandants d'asil de països llatinoamericans a Barcelona era molt alt. Eren 15.000 persones sobre el total de 30.000 que va haver-hi i les resolucions eren negatives en quasi un 100%. El 2017 només es van resoldre favorablement 25 expedients a persones llatinoamericanes. Per això vam pensar un projecte de visibilització: el refugi i la migració llatinoamericana a Espanya es tracta molt poc perquè s'assumeix que està en millors condicions que altres, cosa que no ens sembla que sigui certa”, explica Diego Salazar, coordinador del projecte.

En Palabras és un projecte col·lectiu de creació literària que reuneix unes 30 persones migrants, exiliades i refugiades de l'Amèrica Llatina residents a Barcelona. La finalitat és desenvolupar un procés de documentació comunitària i construcció de memòria entorn de les situacions de violència i vulneració de drets que obliguen persones d'aquesta regió a abandonar els seus llocs d'origen, i a les dificultats que troben en el transcurs del viatge i en el lloc d'acollida. Al final del procés s'obtenen relats de vida en expressions literàries com la poesia, la crònica o el relat curt que tenen una obra final publicada.

La primera edició de l'experiència va ser subvencionada per l'Ajuntament de Barcelona, i la formació de 2019 serà finançada també per Art for Change. Les professionals que hi han participat tenen a veure amb el món de la literatura i l'Amèrica Llatina. S'hi han involucrat expertes com l'escriptora i docent Tania Pleitez, l'excombatent i escriptor colombià Yezid Arteta o la poetessa xilena Begoña Ugalde.

“Creiem en l'art com un cavall de Troia que pot endinsar qualsevol idea o persona en una societat, per molt hermètica que es mostri”, diu Laura Bordera

Mònica, emigrant veneçolana, va participar en l'edició de 2018 i ha aconseguit que un amic seu participi en la d'enguany. Per ella, l'experiència va ser impressionant: “Fou un exercici d'empatia, de reconeixement de les històries alienes, de trobar elements en comú. I alhora m'ha fet sentir menys sola, perquè el projecte va generar una xarxa de suport i escolta. Va ser un espai molt profitós per construir el camí, entendre, sanar i fer les paus amb la nostra pròpia història”.

I tu, vols oferir refugi?

Bordera, de refugiARTE, ens interroga a nosaltres: “Des de la ciutadania, crec que és molt important que realment es cregui en el missatge de *Volem acollir* més enllà de la necessitat material. Això vol dir estar obertes a compartir les nostres vides i enriquir-nos de la diversitat, trencar i lluitar contra els missatges que promouen la xenofòbia i el racisme, acostar-nos a qui veiem diferent per tal de buscar punts en comú, exposar-nos a l'autoqüestionament i ser crítiques amb els hàbits que tenim que provoquen conseqüències nocives als altres. Al cap i a la fi, la primera necessitat que té una persona refugiada és no haver-ho estat mai”. ●

malalletra

Carretera i gos

El relat literari d'Olga Codina

/ CRISTINA CORTÉS

Aquesta és una història de nissaga familiar; és una història de sapastres congènits i predisposició al descuit, de maldestres a mig camí entre la tendresa i el surrealisme. És la història d'un pare i un fill enmig d'una autopista del Baix Empordà i comença quan l'Arturo s'agafa els pantalons amb una força bruta i seca. Tira el cap enrere, mira el cel i respira fort. Obrint la boca, treu l'aire com una flamarada i pensa, recordant abatut, cada vegada que ha estat a punt de causar la mort però, per fortuna i atzar, no ho ha fet. Abstret i calculant la magnitud, el corroeix l'agraïment de no haver de veure la cara atònita de les seves nétes, repletes d'infantesa, per haver-se carregat aquell gos.

Al llarg de la seva vida ha viscut molts descuits, però aquesta vegada sent que ha estat el pitjor. Ni tan sols quan va perdre el control del volant i va entrar amb el cotxe a la farmàcia, fent miquetes el vidre, s'havia pertorbat la seva serenitat. O aquella altra que va deixar una espelma encesa al menjador i el seu gat persa, passejant amb la cua encesa, va deixar un rastre de cendra i brasa. Ni tampoc va tenir gaires remordiments aquell dia que, sense intenció, al casal d'avis, va obrir el cap al seu rival octogenari amb el tac que feia lliscar les boles de billar. Aquesta vegada, calculant el possible desenllaç, ha estat la pitjor.

Quan refa el camí amb la memòria, aquell exercici laberíntic que cada vegada li resulta més tediós i esclau, hi cau: els cotxes tocant el clàxon i passant valents pel carril del mig. Dibuixa mentalment la cara del seu fill des del cotxe de darrere, sense deixar de tocar la botzina, esverat i molt insistent, però l'Arturo ha seguit la marxa indiferent. Ja ha estat així des de sempre, com el seu pare i els seus germans, un aire familiar molt contagiós; el patiment, el senyal d'alerta els ha estat aliè des de ben petits. Entra i surt, els remena la quotidianitat, els esgarrapa una mica l'estómac, però dura molt poc. Ells segueixen pel seu carril, amples i tranquils, fins que el neguit cau pel seu propi pes i després, quan ho veuen arribar, s'ho tomben a l'esquena i dormen amb les cames

espatarrades i ronquen amb profunditat, indiferents a la calor, al fred, a les mosques o als pessics dels malsons. Per això l'Arturo, desdentat i amb el rostre tranquil i bronzejat per un sol que li espetega hivern i estiu sobre les becaines de tota una vida ben dinat, no va fer cas dels senyals dels cotxes; del senyal del seu fill des de darrere; de la Carme, la seva dona, que asseguda al seient del copilot li deia que “ai, mare, que quina fresca” i es tancava la rebeca amb el front arronsat.

El fill contemplava l'escena des del cotxe de darrere, despistat com el pare i amb la mateixa tendència a la despreocupació patològica, incrèdul que el seu pare no hagués tancat la porta del maleter i anés a tota merda per l'autopista amb el gos a dins, que arrambat a una cantonada s'arrapava a la tapisseria com un tigre per no sortir volant, amb els ulls eixamplats pel vent, la mirada fixa i perduda en un punt allunyat de l'aire huracanat. El fill, instal·lat en una contemplació insòlita, es feia preguntes a l'aire, sabent que ningú el sentia, i sabent que el seu pare no minoraria la marxa davant de res. I es mirava la bèstia, el seu pastor alemany, amb aquells ulls eixamplats, rodons i plens. I no s'acabava mai aquella carrera decadent i embogida, tan ridícula que quan van parar, per fi, a l'àrea de servei, mig reien entre crits, renegant i abraçant el gos. I encara se'ls escapava el riure entre renecs, de pensar en la pobra bèstia, i ho entomaven com aquells fets plens de surrealisme vital, de l'absurd quotidià que ja queden per sempre com anècdotes de caràcter i de distinció de segell familiar.

Els retrets a l'Arturo encara van durar tot el dia. Ell mirava cap a una altra banda, inflant la panxa i renegant. El fill, hores més tard, observant el gos tranquil, plaent, indiferent, clavat a terra, es va agafar els pantalons amb una força violenta i seca, i amb el cap enrere, gronxant la mirada al sostre, respirant fort i obrint la boca, va treure l'aire com una flamarada envaït per l'agraïment silenciós que el gos estigués allà, afermat al terra fred. I, calculant la magnitud de la possible tragèdia, va somriure, alleujat de la pena de no haver-lo matat d'un descuit. ●

ressenyes

Sobiranies amenaçades

Carles Masià | @chmasia

Quines condicions requereix una comunitat política de la nostra era capitalista global per sobreviure com a democràcia? Aquest és el punt de partida de la tesi de Jule Goikoetxea (Sant Sebastià, 1981), filòsofa política, professora i investigadora de la Universitat del País Basc. La primera part del llibre és un recorregut crític pels pensaments dominants sobre l'Estat i el poder, i el que representen els processos de privatització de la democràcia a escala mundial. Un dels exponents més clars d'aquesta dinàmica seria l'Acord d'Associació Transatlàntica de Comerç i Inversió (TTIP), en què els estats cedeixen autoritat a entitats supranacionals que escapen del control de la sobirania popular i actuen en funció de les corporacions privades.

Com a feminista i experta en estudis de gènere, Goikoetxea fa una crítica acurada de la fòbia a l'Estat, entenent que té un fons moralista i patriarcal emprat pel liberalisme, però del qual tampoc s'escapen ni el comunisme ni l'anarquisme. En aquest sentit, recorda que l'Estat -com el poder- no és intrínsecament bo o dolent, sinó que depèn de quines classes socials el facin servir i per a quins objectius. En segon lloc, des d'una perspectiva antipatriarcal, l'autora argumen-

ta que els serveis i infraestructures proveïts per l'Estat tenen molta més influència per a l'apoderament de les dones que les que ofereix el mercat i, per tant, són elements *desprivatitzadors* de la democràcia de primer ordre.

La segona part de l'obra analitza el País Basc i Catalunya a partir de dos casos que han estat capaços de generar cohesió social i, per tant, democratització dels respectius projectes nacionals: el model administratiu descentralitzat del País Basc i el sistema sanitari català. Resseguint els esdeveniments polítics de les darreres dècades, l'autora subratlla com aquests projectes xoquen periòdicament amb el model centralitzador espanyol i com això desvirtua la sobirania popular. També és especialment reveladora la desactivació argumental que l'autora fa del nacionalisme cívic -al voltant de teories com la del patriotisme constitucional de Habermas, per exemple-, sovint contraposat a les realitats nacionals titllades de “primitives”, amb tota la càrrega negativa que això comporta per a les nacions sense estat. En definitiva, una obra aclaridora per entendre les amenaces a les quals s'enfronta la sobirania popular i tenir en compte que sense conflicte no hi pot haver procés de democratització. ●

LLIBRE
Privatizar la democracia
Jule Goikoetxea
Icaria, 2018
286 pàgines

Tempesta sincopada per agitar els nostres temps

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

La dignitat com a resposta a l'adversitat; la humilitat per aprendre a compartir lluites i la solidaritat per sobreviure a tots els obstacles. Aquests són els principis que l'any 2016 van inspirar els joves Garchu, Pirola i Petrowski a entonar les primeres melodies després de coincidir en les mobilitzacions que tenien lloc a la Corunya contra el procés de precarització en què es trobaven els estudis de Comunicació Audiovisual a la capital gallega.

De resultes d'aquella topada fortuïta van crear Ezetaerre, una banda que a poc a poc ha sabut relligar

un ampli repertori de rap i hip-hop on també s'escolen nombroses pinzellades de reggae, ska i trap. Així es presenta *Pólvora e tormenta*, l'àlbum d'onze cançons amb què equiparen la crisi actual amb la que van patir els Estats Units als anys 30 i que, a base de veus i cops als teclats, transita pels maledictors que irrompen a les ciutats d'Occident. Pels seus autors, la realitat obliga a fer “música trista per quan arribin temps millors”, conscients que, des de la crítica i el compromís, en surt l'agitació per revertir el curs de la història. ●

MÚSICA
Pólvora e tormenta
Ezetaerre
Autoedició, 2018

Vint veus per les humanitats en acció

Albert Alexandre | @AlbertAlexan

Humanitats en acció podria haver rebut molts altres títols. Pensament en acció o sabers en acció haurien estat propostes vàlides per definir aquest projecte que ha convertit un cicle de xerrades dirigides per Marina Garcés a l'Aula Oberta del CCCB en un llibre editat per Raig Verd.

Podria haver estat així perquè, volgutament, a *Humanitats en acció*, en lloc de trobar la visió rígida de l'acadèmia o de les institucions, trobem vint textos de vint autors diferents que, tal com explica Garcés al pròleg del llibre, defineixen les humanitats com un “conjunt obert d'activitats que

elaboren el sentit de l'experiència humana des del punt de vista de la seva llibertat i dignitat”.

Vint textos que, lluny de convertir-se en illes de saber tancades, s'interrelacionen i dialoguen per donar sentit d'unitat al llibre. Una vintena de veus vingudes de branques del coneixement ben distintes que ens fan repensar l'emancipació, l'atenció, la curiositat, les mirades, la mediació, l'amor, l'obstinació, l'atzar, el valor, la negació, la generositat, la memòria, la tradició, els laboratoris, el sentit, l'alteritat(s) i el retorn. Un llibre que convida a pensar, però que, des de les humanitats, obliga a actuar. ●

LLIBRE
Humanitats en acció
Autoria múltiple
Coordinat per Marina Garcés
Raig verd, 2019
240 pàgines

/ SERGIO ENRÍQUEZ-NISTAL

Sitapha Savané,
exjugador de bàsquet
del Joventut
de Badalona

Si entrem al seu perfil de Twitter, el primer que apareix és la llegenda: “Només la lluita allibera”. “A casa vaig aprendre que hem de ser lliures com a persones per enfrontar-nos al que succeeix al nostre entorn”, explica l'exjugador de bàsquet senegalès, fill d'un exministre i una coneguda líder feminista. Als seus 40 anys, i després de passar pel Joventut de Badalona, el CB Gran Canaria, l'Estudiantes i altres clubs, emprèn una nova etapa amb la satisfacció d'haver assaborit l'èxit en un dels esports més mediàtics del planeta. El seu rendiment, però també les seves postures contra el racisme, el masclisme i altres flagells de la societat, l'han convertit en una icona allà on els seus 201 centímetres s'han bregat sota les cistelles. Si al Casamance (Senegal) va conèixer la rebel·lia d'adolescent, les dues dècades a Europa i els Estats Units l'han refermat en el seu compromís social. A hores d'ara estudia un màster en economia i impulsa projectes que posen al capdavant els principis humanitaris de la justícia i la intercooperació.

“Només l'antiracisme i el feminisme poden frenar la ultradreta”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Després de vint anys com a jugador professional de bàsquet a l'Estat espanyol i altres estats europeus, com ha canviat la teva percepció del món?

M'ha sorprès la falta de coneixement que hi ha respecte a Àfrica i els africans. En lloc d'oferir-nos una mirada més complexa, l'ànsia pel sensacionalisme porta els mitjans a mostrar-nos migrants arribant en pastera o joves que malden per saltar la tanca de Melilla. I Àfrica és molt més que això.

Creixem en l'imaginari que el sud està endarrerit en determinats àmbits?

Per desgràcia, a Àfrica també s'educa en l'existència d'un Primer i un Tercer Món. Un principi que prové de la guerra freda, de la qual va sortir un ordre internacional que ha condicionat la nostra manera de relacionar-nos amb l'economia i altres esferes de la vida.

A què atribueixes que les persones que es dediquen a l'esport d'elit s'impliquin poc en les causes socials? Veuen perillar les seves carreres?

Pot influir la pressió que reben dels esponsors. Ara bé: en cap altra activitat les opinions tenen tanta repercussió com en el futbol o el bàsquet professional, on comentar segons què et pot suposar molts problemes. Jo n'he tingut alguns per denunciar injustícies, i esportistes catalans han estat al punt de mira per defensar el dret a decidir.

Quan sents que no s'ha de barrejar política i esport, què penses?

Que hi ha molta hipocresia, perquè l'esport sempre ha servit per consolidar empreses o projectar una determinada imatge a l'exterior. Només cal veure l'Estat espanyol quan utilitza l'Espanya Global i converteix els seus esportistes en ambaixadors. Qui afirma que no s'ha de barrejar una cosa i l'altra sol fer-ho per criticar l'esportista que, amb les seves manifestacions, es desvia del discurs oficial.

L'esport modern està segrestat pels interessos mercantilistes?

És obvi que les multinacionals de les quals depèn tenen valors molt allunyats de la solidaritat. Però, sobretot

a l'esport base, podem fer que el treball en equip i la cooperació siguin l'essència del joc.

T'has declarat admirador de Thomas Sankara i altres líders revolucionaris. Creus que l'única sortida per Àfrica és alliberar-se de la dependència del nord?

Defenso que no pot arribar mitjançant la servitud, la caritat ni, encara menys, amb les traves que arrosseguem des de l'esclavisme i l'etapa colonial; una herència que ha deixat els països a mercè de governs que han esdevingut corruptes per la concurrència de tercers. I és que, perquè algú es corrompi, cal la participació d'un corruptor, i sovint aquest ha vingut de fora. Per això dic que la millor cooperació és posar fi a aquesta xacra i, lluny d'instal·lar-nos en la queixa, trobar alternatives que ens facin prosperar.

Cal apoderar la població negra?

Prefereixo no dividir la gent per colors ni geografia, ja que he vist africans que van contra el seu propi poble. El més important és posar fi a un model de cooperació que no respon a les necessitats de la gent. Ho explica l'economista zambiana Dambisa Moyo en el seu llibre *Dead Aid, Why Aid is Not Working and How There is a Better Way For Africa*, on demostra que l'actual cooperació no ajuda al desenvolupament i que els diners del Banc Mundial o l'FMI només serveixen per enriquir els governs corruptes.

Col·labores en un negoci que impulsa l'intercanvi comercial entre Europa i Àfrica. En què consisteix?

L'objectiu és defensar una economia pensada en el bé de la comunitat i no en el lucre. Només així erradicarem el classisme i l'individualisme, que és l'origen de molts conflictes actuals.

La ultradreta se n'aprofita?

Donald Trump n'és l'exemple. Utilitza la por per interessos propis, fins a l'extrem d'haver creat una escola de líders que reproduïen els seus *playbooks* [fulls de ruta] amb el mateix objectiu. Potser caldria ser autocrítics i veure quins errors ha comès l'esquerra perquè s'imposin unes polítiques que només l'antiracisme i el feminisme semblen capaços de frenar. Tots els que tenim aquesta voluntat transformadora hem d'unir-nos i treballar plegats. ●